

Tėviškės žiburiai

THE LIGHTS OF HOMELAND
SAVAITRAŠTIS

Redaguoja Redakcinis Kolektyvas

Redaktorius Dr. A. Šapoka

Laidžia Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija

Published by Lithuanian R. C. Cultural Society of Canada

Prenumerata Kanadoje \$3, JAV — \$3 amerikoniškai, Austrijai, Pietų Amerikoje ir kitur — \$4 amerikoniškai, pusei metu — Kanadoje \$2, visur kitur \$2,50. Atskiras nr. 10 ct.

Adreso pakeitimas 25 ct. (smulkiais pašto ženklais)

341 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada. Telefonas AD 4265

Vak. Lietuvos likimo klausimu

Prieš kurį laiką skaičiau viešame žurnalo straipsnyje, kuriame mūsų laikraščio, kuriame jis ragina visuomenę susirūpinti Klaipėdos klausimu. Berods, ir pačiam straipsniui duodamas šitokių antraščių. Koks neapdairumas! Nejaug, mes ir šandien dar abejojame šios Lietuvos dalies likimu?

Ne Klaipėdos klausimas, bet Karaliaučiaus klausimas. Šandien teegzistuoja. Jei jau šio meto padėtyje mes nesirūpiname dėti visas pastangas atgauti visas etnografinės žemės vakaruose, tai jų niekuomet neatgausime. Jei nesiliausime patys baigintis dėl Klaipėdos, tai apie Karaliaučius negalime nė svajoti. Jei amžinai ginsiesi, tai kada gi pulsai?

Taigi pasvarstykime, kiek laikraščio straipsnio ribos leidžia, kaip vadinamosios prūsų siskasios arba vakarinės Lietuvos likimo klausimą. Mažosios Lietuvos įprastinio vardo sąmaningai vengiu, nes, mano išmanymu, ji visiškai nėra mąstas, a savo vertės požiūriu ir laikas didelė, juo labiau kai į jos ribas įeina ir didelis Karaliaučiaus miestas su modernišku uostu. Dažnai tik mes patys išklaikome, toliau Klaipėdos neįžinodami ir klaidingai šį miestą su jo uostu laikydami viso šio tikrai sudėtingo klausimo branduoliu.

Kaip beriedėty šio meto pasaulio politinis vežimas, vis dėlto viena yra visiškai aišku — tokia padėtis ilgai netvers. Taip pat yra aišku, kad vieną kartą bus sprendžiamas ir šiaurietinės Europos sienų klausimas ir su tuo ankštai susijęs Rytprūsų padalinimo klausimas. Jei Rytprūsai bus padalinti, dėl to mes neabejojame, tai jie gali būti padalinti tik tarp Lenkijos ir Lietuvos. Sunku būtų beprisiesti, kad ir ateities Europos žemėlapyje lipdytojai padarys tą pačią fatališką klaidą, kokią padarė Versalio sutarties autoritai padikdami Rytprūsus vokiečiams, dargi atskirtus t.v. Dancigo koridoriu, dėl kurio jau kilo ir pastarasis karas.

Rytprūsų padalinimo operacija pradži padarė "Trijų didžiųjų" konferencija Potsdame 1945 metais, padalindama šį kraštą, nors ir provizoriškai, tarp Lenkijos ir Sovietų Rusijos. Pastaroji čia vaidina panašų vaidmenį, kaip ir savo laikui prancūzai Klaipėdos krašte, iš kurio turėjo ne visiškai garbingai pasitraukti. Potsdamo konferencijos nutarimu, sritis į šiaurę išsitemusi nuo linijos Neukrug — Braunsberg — Geldapė su Karaliaučiaus miestu ir uostu atitenka laikinam sovietų valdymui ir sritis į pietvakarius nuo šios linijos atitenka irgi laikinam Lenkijos valdymui.

Rytprūsų padalinimo reikšmės nėra koks nors išsiskolėlių ar fanatikų išmisas, bet rimtas ir visiškai realus politinis bei etnografinis sprendimas. Neišsiskolėti net "Trys Didieji", kai jie ėmėsi atsakomybės prieš istoriją ir teisę, ryždamiesi daryti šią pirmąją, kad ir provizorinę, Rytprūsų padalinimo operaciją. Ir Versalio taikos konferencijoje 1919 metais buvo kilę

rimtų balsų už šios nenatūralios rankovės likvidavimą. Šį klausimą kėlė tada ne tik lenkų Dmowski, bet ir prancūzų "Tigras", parodęs daug gilesnį ir platesnį Europos problemų supratimą, kaip jo anglosaksaiškieji kolegos Lloyd George ir Vilsonas. Didelių kontinentų valdytojai anglosaksai niekada nebuvo pakankamai Europos tautų istorijos žinovai, dar mažiau orientavosi "smulkios" tų tautų sienų problemose. Rezultate — Rytprūsiai lenkiškųjų koridorių buvo atskelti nuo Reicho ir liko tartum kokia kolonija. Tokios operacijos liūdnas pasekės ateity tik vienas Clemenceau tenumėtas. Savo, prieš pat mirtį, paskelbtuose atsiminimuose jis rašo: — "Nepraėjus nė viena žmonių generacija, kaip kils dar vienas ir dar baisesnis karas, ir tai bus dėl Dancigo koridoriaus, dėl Rytprūsų". Ar ne taip įvyko? Ar po to begali būti kartojama ta pati klaida, ar ir vėl bus Europos žemėlapis lipdomas koridorių ir atskeltų sričių sistema? Atrodo, kad ne. Trys nugalėtojai Potsdame skubėjo pirmiausia pasiteisinti jau mirusiam "Tigrui", atitaisydami jo nurodytą klaidą, kad ir su patinodami dalybų partnerius.

Istorija kartais mėgsta staigmenas, staigius posūkius. Nieko nėra amžino šio žemė. Nors šandien Karaliaučius sėdi raudonas rusas, spėjams ir Kaliningrado vardą užžarginti, nors jis galvoja amžius ten likti, bet kas gi, išskyrus jį pati, šandien tam tiki? Jei prieš 30 metų anglosaksai nesirūpė šio krašto padalinimi tarp įiems visiškai nepavojingų lenkų ir lietuvių, neįmanoma, kad jie taip lengva širdimi ims ir sutiks su sovietiška aneksija dabar. Lygiai tiek pat teįmanoma, kad grąžintų šią toli į Rytus nusikėlusią kumštį vokiečiams atsibastėliui, juo labiau, kad lenkiškasis sąjungininkas turi visus galimumus iš Dancigo niekuomet nepasitraukti.

Rytprūsų padalinimo byloje labai svarbų vaidmenį suvaidina Lenkija su Lietuva. Tas vaidmuo bus dar didesnis, jei jos veiks sutartinai, bendrai ir labai aktinai. Juk Rytprūsiai ištikrųjų yra buvę tuo "tertius gaudens" (trečias besijuokiantis), kurie šimtmečius išsilaikė vien tik dėl lenkų ir lietuvių nesutarimo. Taip buvo po Žalgirio pergalės 1410 metais, taip buvo puslėtinį metų vėliau 13-kos metų kare, taip buvo ir 500 metų vėliau Versalyje. Nejaugi besitęsiamas katras didesnę kėsnį gaudami, leisime abiem jo visiškai netekti.

Nors mūsų tauta praėity gavo pakelti savo valstybingumui pačius didžiuosius smūgius kaip tik iš Lenkijos, vis dėlto norisi likėti, kad ypač pastarosios tragedijos pamokyta, ji pagrindinis keis savo laikyseną Lietuvos atžvilgiu, pagaliau supras ir pilnai pripažinti Lietuvos valstybingumo aspiracijas, su etnografinėmis sienomis. Jie ne tik neprivalėti reikšti pretenzijų į Karaliaučius, bet visais būdais remti Lietuvos re-

Kanados ūkio 1932-1938 m. depresijos vaisiai dar ir dabar tebeveikia gyventojus. Ką kanadietis bedarytų, jis prisimenamaus blogus laikus. Jis liko dažnai perdėti atsargus ūkio reikaluose. Pirkdamas ar pardavdamas turtą, kanadietis galvoja apie būsimąją depresiją ir apie turto praradimą. Ypač tas reiškinys pastebimas senų ateivių tarpe. Seno lietuvių beveik visos kalbos ir testika apie įspėjimą tremtiniais, kad pastarieji būtų atsargūs turto reikaluose.

Tad pravartu pavaizduoti statistiniais duomenimis kuria linkme eina Kanados ūkio gyvenimas, nors ir nenagrinėjant klausimo: ar bus greit depresija ar ne.

Pagal statistikos biuro duomenis per 1949 m. Kanados ūkis rodė žymaus pakilimo virose srityse. Pajamos už darbą per 1949 m. spalio mėn. pasiekė rekordinį skaičių 663 mil. dol., žemiausia mėnesinė suma buvo 605 mil. dol. Kai tuo tarpu mėnesinis darbo pajamų vidurkis 1937-1948 m. nesiekė 560 mil. dol.

Pragyvenimo lygio indeksas 1949 m. pakilo iki 162,8, kai 1948 m. aukščiausias buvo 158,9. 1950 m. mėnesinis indeksas laikosi prie 160.

Mažmenų prekybos apyvartos vertė lapkričio mėn. pakilo iki 661 mil. dol. Tai 2% didesnis vidurkis, kaip 1948 m. tuo pat metu.

Finansišėje srityje buvo irgi pakilimas. 1949 m. per 11 mėn.

čekių apmokėjimas per bankus pasiekė iki 79.159 mil. dol. — 8,6% daugiau, kaip 1948 m. Žemės ūkio pajamos per trečią ketvirtį 1949 m. sudarė 730 mil. dol. — 11,8% mažiau kaip 1948 m. per tą patį laikotarpį. Per sausio — rugsėjo mėn. buvo gauta pajamų už žemės ūkio produktus 1.794 mil. dol. — 2,6% mažiau kaip 1948 m.

Per 1950 m. pirmuosius mėnesius žemės ūkio pajamos krinta. Tai vaisius rinkų slaurėjimo ir kainų kritimo. Pajamos už farmų produktus taip svyravo:

1926 m. — 100	vienetų.
1929 — 100,8	
1933 — 51,0	
1938 — 73,6	
1939 — 64,3	
1940 — 67,6	
1941 — 72,8	
1942 — 85,0	
1943 — 97,9	
1944 — 107,1	
1945 — 114,9	
1946 — 124,4	
1947 — 132,9	
1948 — 149,7	
1949 — 147,6	

Pramonės indeksas 1949 m. lapkričio mėn. siekė 184,5, o 1948 m. lapkr. — 185,1. Per pastutiniuosius metus pramonė smarkiai kilo.

1933 m. ind. buvo 65,7	
1937 — " — 108,0	
1941 — " — 157,2	
1943 — " — 198,6	
1944 — " — 198,8	
1945 — " — 176,3	

Kasyklų pramonė pakilo 1949 m. iki 890 mil. dol. vertės, kas

Visi Klaipėdos krašto gyventojai tik kalbėjo apie žemės ūkio krizę, apie jėvų, bulvių, kiaušinių ir jautiųjų perleklių. Lietuvos miesčionys, nors ir ištikrųjų stengdavosi, negalėjo sunaudoti visų gėrybių, kurias ištinkamai pagaminavo. Eksportas į Vokietiją tuomet buvo kaip ir sustojęs, o išvežimas į Angliją — labai nežymus, kaišios žemos, vežma tolima ir todėl brangi. Be šių sunkumų reikėdavo Anglijoje konkuruoti ir su iš kolonijų ir dominijų įvežamais žemės ūkio produktais.

1935 m. žiemą turėjau indomų pasikalbėjimą su man iš ankstyvesnių laikų pažįstamu Ventės kaimo gyventoju ūkininku ir žveju Lukaičiu. Tai buvo aukštas ir stiprus vyras, mėlyn-

vendikacijos į šį kraštą, nes tai iš kitos pusės stipriai remia ir Lenkijos interesus.

Visi dariniai rodo, kad Lenkija bus pakankamai kompenisuota už tai, ką ji vokiečiams buvo praradusi. Tuo tarpu Lietuvos teisė reikalavimai ir atpildas už bausius nuostolius, kokius jai padarė istorijos bėgy žiaurus germaniškasis "Drang nach Osten", diidele dalimi priklausys ir nuo lenkų kaprizų.

Kas valdo kairiuosius Nemuno krantus, tas turi valdyti ir Karaliaučius, nenusizengiant ekonominio ir komunikacinio racionalumo principui.

Mes toli nenorime visų prūsikių žemių, o tenorime atgauti etnografinį vakarinės prūsiskosios — Lietuvos plotą su Lietuvos ekonominius — komunikacinius reikalavimus atitinkamomis korektūromis, taigi ir su Karaliaučiaus miestu bei uostu. Šios pretenzijos nėra kokio nors oportunizmo ar gyvenamojo laiko nuotaikų padiktuotos, bet išplaukia iš gyvyto gyventi norinčios tautos instinkto, iš jos natūralinės teisės ir pareigos, — surinkti galimai visas etnografinės žemės ir sujungti jas į vieną nepriklausomos valstybės kūną.

Kanados ukinė padėtis

Čekių apmokėjimas per bankus pasiekė iki 79.159 mil. dol. — 8,6% daugiau, kaip 1948 m. Žemės ūkio pajamos per trečią ketvirtį 1949 m. sudarė 730 mil. dol. — 11,8% mažiau kaip 1948 m. per tą patį laikotarpį. Per sausio — rugsėjo mėn. buvo gauta pajamų už žemės ūkio produktus 1.794 mil. dol. — 2,6% mažiau kaip 1948 m.

Per 1950 m. pirmuosius mėnesius žemės ūkio pajamos krinta. Tai vaisius rinkų slaurėjimo ir kainų kritimo. Pajamos už farmų produktus taip svyravo:

1926 m. — 100	vienetų.
1929 — 100,8	
1933 — 51,0	
1938 — 73,6	
1939 — 64,3	
1940 — 67,6	
1941 — 72,8	
1942 — 85,0	
1943 — 97,9	
1944 — 107,1	
1945 — 114,9	
1946 — 124,4	
1947 — 132,9	
1948 — 149,7	
1949 — 147,6	

Pramonės indeksas 1949 m. lapkričio mėn. siekė 184,5, o 1948 m. lapkr. — 185,1. Per pastutiniuosius metus pramonė smarkiai kilo.

1933 m. ind. buvo 65,7	
1937 — " — 108,0	
1941 — " — 157,2	
1943 — " — 198,6	
1944 — " — 198,8	
1945 — " — 176,3	

Kasyklų pramonė pakilo 1949 m. iki 890 mil. dol. vertės, kas

sudarė 8,5% daugiau, kaip 1948 ir 27,2% — kaip 1947 m. Žemės turtų gamybos vertė 1948-1949 m. taip atrodė (1000 dol.):

auksas 123,536 — 147,739 daugiau, 19,5%; varis 107,160 — 104,799 — mažiau 2,2%; nikelis 86,904 — 99,082 — daugiau 14%; cinkas 65,238 — 76,534 — daugiau 17,3%; švinas 60,344 — 49,823 — mažiau 17,5%; anglys 106,684 — 112,050 — daugiau 5,3%; naftos produktai 37,419 — 62,233 — daugiau 66,3%.

Kiti nemetal. produktai: asbestas 42,231 — 38,680 — mažiau 8,4%; cementas 28,265 — 32,863 — daugiau 16,3%; smėlis, molis 30,630 — 27,375 — mažiau 10,6%.

Užsienio prekyba po karo nuolat kilo, 1949 m. eksporto vertė siekė 3,02 milijardus dolerių, tai rekordinis skaičius. Importas tuo pat metu buvo 2,61 milijardo dolerių.

Didžiausią pajamų šaltinį Kanados biudžete sudaro pajamos iš užsienio prekybos; tai sudaro beveik trečdali visų pajamų.

Kanados didžiausias užsienio prekybos partneris yra JAV. Su šiuo kraštu keltini metai yra pasyvus prekybos balansas. Deficitas buvo 1947 m. 918 mil. dol., 1948 m. — 283,6 mil. dol., 1949 m. — 427 mil. dol.

Su D. Britanija yra aktyvus prekybos balansas. Perteklius sudarė 1949 m. 401,8 mil., 11 mil. didesnis kaip 1948 m. Importo vertė iš D. Britanijos bu-

vo 307,4 mil. dol., o eksporto — 705 mil. dol., 18 mil. didesnis kaip 1948 m.

Gi eksportas į JAV 1949 m. buvo 1,593 mil. dol. didesnis, kaip 1948 m. Importas siekė 1,951 mil. dol., 146 mil. dol. didesnis kaip 1948 m.

Kanados importas didėjo 1949 m. iš JAV, D. Britanijos, B. West Indijos ir Europos kraštų. Iš P. Amerikos kraštų — krito.

Žymiai sumažėjo importas anglies, naftos produktų, mašinų, auto mašinų ir medvilnės, o plieno ir geležies dirbinių importas 1949 m. pakilo iki 891 mil. dol., prieš 782,3 mil. dol. 1949 metais.

Žemės ūkio produktų, daržovių importas pakilo iki 377,4 mil. dol., prieš 349 mil. dol. 1948 m.; medžio ir popierio dirbinių pakilo iki 86,3 mil. dol. prieš 73 mil. dol. 1948 m., chemikalų — 130,6 mil. dol., prieš

Imigracija į Kanadą

Kanada visais laikais stengėsi įsileisti daugiau imigrantų, kad padidintų savo krašto gyventojų skaičių. Po karo per 5 metus į Kanadą atvyko 362.451 imigrantas. Neseniai tam reikalui net yra suorganizuota atskira ministerija su atskirais departamentais. Ministerija pareiškė, kad labai sunku emigruoti iš Anglijos ir kitų Europos kraštų todėl, kad ten veikia valiutos suvaržymai, be to, Europa nenoriai išleidžia išvykstančius, bijodama nustoti žmonių, kurių prieauglis yra labai nežymus. Dėl to imigrantų skaičius 1949 m. sumažėjo: iš Anglijos atvyko 160.848, iš JAV Valstybių 38.828, iš šiaurės va-

— 118,3 mil. dol. Iš Europos kraštų: Vokietijos, Belgijos, Italijos, Šveicarijos, Kanados importas pakilo iki 84,3 mil. dol., aukščiausiai nuo 1945 m.

Iš Lotynų Amerikos kraštų importas krito 1949 m. iki 192 mil. dol., prieš 221 mil. dol. 1948 m. Kanados užsienio prekybos pajamos — perteklius sudarė 1949 m. 261 mil. dol.

Bendros Kanados ūkio metinės pajamos sudarė 1948 m. 12,588 milijardai dol., 1949 m. — 13,1 milijardų dol.

Taigi beveik visi duomenys rodo krašto ūkio kilimą.

1950 m. pirmieji mėnesiai rodo blogėjimo — kritimo žymių kaip gamyboje, taip ir eksporte ir darbo rinkoje. Reik manyti, kad sekantieji mėnesiai išlygins krašto ūkio normalų judėjimą. Vyriausybė ir privatinės Bendrovės ta kryptimi deda didelių pastangų. J. Krk.

Vaizdas iš Klaipėdos laikų

akis ir, nors jau 55 m. amžiaus ir sunkiai dirbęs, tiesus kaip žvakė. Be gana stambaus ūkio Ventės kaime, Lukaitis užsiėmė žvejyba ir praleisdavo didelę dalį savo gyvenimo Kuršių marse. Tai rodė jo trumpą, gerokai prailusį jūreivišką barzdą ir, saulės ir tinklų smalos išdegta, tikrai bronzinė spalva veido. Tai buvo puikus modelis menininkui — portretistui. Man būdavo indomu su Lukaičiu pasikalbėti ir dažnai stebėdavau iš jo humoristinių ir labai taiklių posakių.

Ventininkų gyvenimas visuo-

Tai, ko mes visi šandien labai nuosirdžiai pageidautume, vakarinės Lietuvos likimo klausimu, būtų galima sutraukti į šiuos punktus: 1. kad mūsų vyriausieji politiniai veiksniai iš anksto ir labai kruopščiai būsimam šio klausimo sprendimui pasiruoštų ir galimai jau dabar išsiaiškintų su lenkais; 2. kad tikrieji šio meto mūsų tautos herojai, žaliųjų girių vyrai, išmūšus laisvės vandenį, nepatrauktų į jų ilgesingai laukiančių namiškių sodybas, bet užimtų bent vakaruose Lietuvos sienas ir jās kurį laiką saugotų, savo didžiųjų ilgų metų kovos aukų apvainikuotų dar vienu pasišventimu; 3. užjūrių tremtiniai jau šandien turėtų labai rimtai galvoti apie tai, su kokia efektyvia ir greita pagalba jie galėtų atskubėti kovotojams tėvynėje "geležinė uždangai" subraškėjus, o tai lengviausia bus padaryti, jei visi ir visos su pagalba senųjų išelių prisidės savais skatinkais nupirkti bent vieną laiką, kuris (ne tuščias) skubiai pribūtų išlaisvintam Karaliaučium ar Klaipėdos uostan. (Turimomis žiniomis tokio laivo pirkimas netrukus bus organizuojamas).

Dr. Gr. Valančius.

met buvo gana sunkus. Pajamos iš žemės ūkio būdavo gana mažos, nes Ventės rago dirva, įsprasta tarp Kuršių marių ir Minijos bei Nemuno žiočių, yra smėlėta ir nederlinga. Pajūry ir pamary, kaip įprasta, vasaros metu mažai teiškisirdavo lietaus ir karšta saulė dažnai išdegindavo javus ir žolę. Todėl žvejyba turėdavo padengti susidariusią piniginę spragą ūky.

— Kaip sekasi žvejyba? — klausiau Lukaitį.

— Su žvejyba baigta, galutinai baigta. Žuvį turime atiduoti pusdykiai ir dar labai sunku ją parduoti. Pirkėjai žuvį dažnai reikia tiesiog į nugarą mesti. O išlaidos tos pačios, tinkliai dar brangesni negu anksčiau. Juos reikia pirkti užsieny brangia kaina, reikia mokėti muitą, o pinigų nėra iš kur paimti. Jūs mūsų paimariškių gyvenimą geriausiai pažįstate.

— Kągi dabar darai, jeigu nežvejojai? — klausiau.

— Užsiimu nauju amatu, — šypsosi mano vis-a-vis. — Prekiauju dabar vėlenomis, kavniečiai jas vadina durpėmis. Pereitą vasarą jų daug išdūrėm, buvo šilta ir sausa vasara, puikiai išdžiūvo. Durnės kaip anglys, šandien porą vežimų į Klaipėdą atvežiau.

— Nieko sau kelias, — atsakiau. — Iš Ventės. Per Kintus ir Priekulę, į Klaipėdą yra apie 50 kilometrų. Kaip ilgai važiuotai?

— Važiuoju iš vakar dienos. Priekulėje nakvojomė. Sustoję šaltgalviai visa vežimų vartinę, durpininkai, pelkininkai su bulvėmis, ūkininkai su bekonais. Buvo šalta naktis, sukūrėme ugnį, šildėmės, politikuojame, kalbėjome apie Joną Navaką, Antaną Smetoną, Juozą Tūbelį,

bet ir Adolfo Hitlerio neužmiršome. Kažkuris iš ten nakvojančių turėjo bonkute su valstybine, pasišildėme iš vidaus, ir taip lėtai praslinko naktis. Prieš rytą visas karavanas sujudo. Bekonininkai važiuo į Priekulės stotį, kad būtų pirmieji, o mes į Klaipėdą. Ir dabar esu čia. Gal ir jums galiu parduoti durpių, nes dabartinio metu jos irgi sunkiai parduodamos. Klaipėdos župinės nemėgsta jų; mieliau kūrėna anglimis ir briketais. Sako, kad daug švariau ir lengviau kurenti.

— O kaip su jautiais, jeigu žvejyba jau baigta ir Ventininkai užsiima durpių gamyba, — toliau klausinėju.

— Blogai, pone daktare, jų irgi niekas nebenori. Bet mūsų jautiai tai protingi suvėrimai, mėgsta civilizaciją. Jau iš senovės jie visi važiuodavo į Berlyną, ten garbingai baigti trumpas jautių dienas ir maitinti savo kūnu išalkusius berlyniečius, — šypsodamasis atsakė pamariškis. — Bet dabar, abiem vyriausybėms susipykus, ir rubežijų užrarius, jų kelionė Berlynan neįmanoma, baigta. Todėl dabar visi krašto jautiai, kaip ir jų gaspadoriai, be pertraukos bliauja ir šaukia: "Berlin, Berlin, Berlin"...

— O ar padeda jiems jų sutartinas šaukimas?

— Manau, kad taip. Nebeturėdami vietos ūkininkų tvartuose ir negalėdami legaliai išvažiuoti, jie surado naują kelią Vokietijon. Jie dabar eina marių ledu į antrąją pusę, o iš ten savo protėvių pramintu keliu keliauja Berlynan. Kaikurių vyksta ir per užšalusį Nemuną. — O kaip su užnokesčiu, juk pinigų negalima pervežti? — klausiu besisipysantį žvejį.

— Nejaugi manote, kad jautiai bus tokie nedėkingi ir apvilis juos užauginusius gaspa-

dorius? Jie veltui neatiduodami. Yra visokių galimybių Vokietijoje atsiskaityti. O likusias markas, gvalius, perdėda net į mūsų kraštą.

— Gudrūs, tiesiog protingi yra jūsų jautiai, surasdami kelią išrūti tokias susipynusias valstybines problemas. Bet greitai žiema baigsis, o ką jie tuomet darys?

— O kam mes ventininkai turime mūsų stiprias valtis? — Mes visvien mažai težvejojame.

— Bet juk yra pasienio sargyba Kuršių marse tarp Skirvytės ir Nidos.

— Kuomet pasienio sargyba marse, jautiai neplaukia. Jie laukia tamsių ir audringų naktų, kuomet sargybos sausumose ir gurskioja konjaką arba skaidriąją. Ligi Ežės netoli, o jos sekumos sargybiniak laivai nakties metu vengia. Prisieiti juos dar pačius gėlbėti, — pamazu dėstė marių žvejys.

— Dėlko jūsų jautiai daro tiek daug pavojingų žygių, bet nekeliuoja į Angliją?

— Anglijon keliauti jie baltis nemėgsta. Ten jiems viskas svetima. Ir kelias per tolimas. Iš Ventės rago ligi Lėkų rago daug arčiau. Ir patys anglai jų nemėgsta. Anglijon jų niekas netrukia. Tenlink gal keliauja Amerikos necivilizuoti biufeliai, — baigė Lukaitis.

Man buvo aišku, kas pereiną naktį Priekulėje prie ugnelės, skaidriąją gurskiojant, buvo kalbėta ir politikuota.

"Bet ir nustumę vyriausybės autoritetus šitame kovos lauke", galvoju. Jeigu kaimietis — žvejys aukštam valstybės pareigūnui gali kuoplačiausiai paaiškinti kaip ūkininkai ir žvejai aplenkia eksporto taisykles, muitų įstatymus bei devizų suvaržymus, ir jeigu šitas pareigūnas iš esmės dar yra patenkintas, kad protingi jautiai patys surado galimybę patvirtinti pilnus ūkininkų tvartus, tai tokią padėtį reikia įvertinti kaip politinį bankrotą.

(Nukelta į 3 psl.)

A. Macelina.

Auka Dievui ir auka vyrui

(Tęsinys iš praeito nr.)

2. Mergystės vykdymas

Čia mes, mielieji, Panele, prieiname prie paties reikšmingiausio ir sykiu prie paties sunkiausio klausimo: **prie Mergystės realizavimo gyvenimo tikrovėje.** Ir šioje vietoje neviena mergaitė suklumpa. Pasirinkti Mergystės luomą yra lengva. Pakanka kiinca užsidedimo, gražaus pavyzdžio ar meilės pakalbino. Bet šį luomą įvykdyti yra labai sunku. Kai mergaitė apžadų valandą auksa save Dievui, ji beveik niekad nepagalvoja, kad **juk kiekviena auka yra sunaikinimas — immolatio.** Auka nėra auka, jeigu ji pasilieka toliau pat ir toliau, kokia buvo prieš aukojimą. Aukos esmė yra išnykti, sudegti ant Viešpaties aukuro. Senjame Testamente aukos Dievui buvo ištikro sudegiamos. Stabmeldžiai jas degindavo taip pat. Vynas ir aliejus buvo išliejami. Ir nekaltys tada buvo aukojami — jos netekimu. Tai, kas buvo skiriama Dievui, turėjo būti suardyta. Tokią prasmę turi senovinė proštuticija šventyklose. Kristus patikė šį primityvų aukojimo būdą. Naujajame Testamente fizinio aukos naikinimo nėra. Priešingai **čia auka yra kaip tik saugojama.** Tačiau ne žmogui, o Dievui. Mergystė Naujajame Testamente yra aukojama ne į prarandant, kaip senovėje, bet išlaikant ją nepalietę, nes ji priklauso Viešpačiui. Todėl šventvagystė yra ją atiduoti žmogui. Fizinis aukos sunaikimas Kristus buvo pakeistas pilnutinė jos išsaugojimu.

Bet vieno dalyko Kristus nepakeitė, nes jis priklauso pačiai aukos esmei, būtent: **auka priklauso Dievui.** Ar auką sunaikinsi ar ją išsaugosi, kiekviena atveju ji yra Dievo daiktas. Sykiu save paaukojęs žmogus priklauso ne žmonėms, ne sau, bet Viešpačiui. Jis yra Jo žinioje ir valioje. Jis yra Jo nuosavybė. Ir štai, **šitas tapimas Dievo nuosavybe ir yra amas esminis aukos sunaikinimas,** be kurio iš viso jokios aukos nebūtų. Štai kodėl vienuolinių apžadų metu mergaitėms esti nukerpti plaukai, jos esti apdengiamos juodu šalvū, apvelkamos kitokiais drabužiais. Vis tai yra amo sunaikinimo virstiniai ženklai. Tai ženklai, kad mergaitė išsiskiria iš senojo profaninio gyvenimo, jam miršta, kad tęstų toliau jau **aukos gyvenimą, gyvenimą Dievo nuosavybės.**

Kaip tad šitokia Dievui pasi-

VAIZDAS IŠ KLAIPĖDOS LAIKŲ

(Atkelta iš 2 psl.)

— O kaip su durpėmis, pone daktare, — atsisveikindamas klausė Lukaitis. — Vežimas tik 30 litų.

Nors mes buvome aprūpinti anglimis ir briketais beveik visai žiemai, užsiskiau dar vežimu kitai savaitei. O mūsų ticianplaukė, ilgakasė Verutė, panevėžietė, ilgai barėsi ant amo kaimiečio iš Ventės kaimo, kad jis išgalvojęs išdurti tiek daug durpių, jas atvežti į tolimą Klaipėdą, kad jos čia darytų tiek daug nešvarumų kūrenant.

Kai 1944-45 m. žiemą, kartu su visos Vokietijos ir pusės Europos gyventojais, sėdėjome be gabalo anglių bei malkų ir šalome, atsiminėme anuos laikus, kai iš tolimų vietovių kaimiečiai į miestus vežė durpių ir malkų ir kaip nepaprastai buvo patenkinti suradę kokį pirkėją.

M. A.

aukojusi mergaitė turi gyventi? Melstis? Žinoma. Atgailoti už save ir kitus? Be abejo. Bet taip daro ir daugybė ištekeusių moterų. Malda ir atgaila nėra specifiški Mergystės luomo ženklai. Jie yra bendri visam krikščioniškajam gyvenimui. Bet kuo išsiskirs iš šių visų besimeldžiančiųjų ir beatgailojančiųjų krikščionių mergelė? Kokį naują bruožą ji apreiš savaime buvime?

Mergelės gyvenimas yra ne kas kita, kaip amos nepadalinamos aukos vykdymas. Apžadus padariusi mergaitė priklauso Dievui, kaip ištekejęs moteris priklauso vyrui. Bet Dievas juk jos nepasims pas save. Dievas ją palieka pasauli. Ir vis dėlto ji yra jau Dievo. Vis dėlto ji turi Dievą reikšti visais savo veiksmais. Ji turi eiti Viešpaties tarnybą. Kur? Šventykloje? Taip, bet suprasime, kaip ji turi eiti. Mergelė turi Dievui tarnauti visur, kur tik gyvena Dievas. O kur Jis gyvena, nurodė pats Kristus savo kalboje apie pasakutinį teismą: Aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote; buvau ištroškęs ir jūs mane pagirdėte; buvau svečias, ir jūs mane priėmėte; buvau kalėjime, ir jūs atėjote pas mane... Kiek kartų jūs tai padarėte vienas iš šių mažiausiųjų mano brolių, man padarėte" (Mat. 25, 35-40). Kristus žodžiai yra labai aiškūs: **tarnyba Dievui vyksta tarnaujant nuskriaustajam žmogui.** Kaip pats Kristus buvo Gelbėtojas, taip gelbėjimas yra ir Jam tarnavimas. Kaip pats Kristus pasilenkė prie nuskriaustųjų, vargšų, našlaičių, ligonių, taip prie jų

pasilenkti turi ir Jo tarnai. Kas yra pasižadėjęs Kristui, tuo pačiu yra pasižadėjęs tęsti išganomąjį Jo darbą pasaulyje. **Nedalinama auka Dievui yra sunaikinimas gelbstimajame Kristaus darbe.**

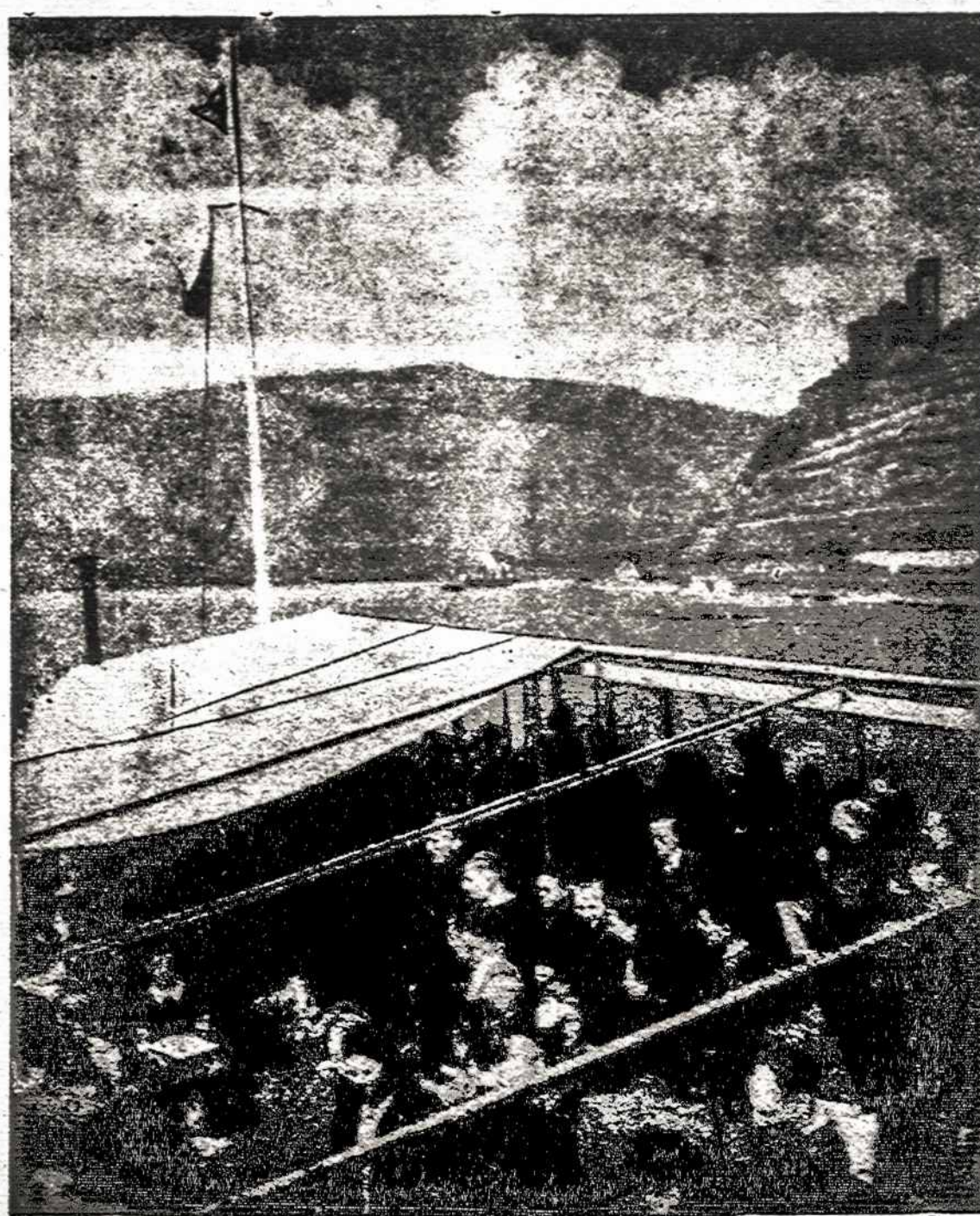
Štai kame glūdi Mergystės vykdymas. Eiti į pasaulį, tarnaujant nuskriaustiesiems nelaimingiesiems, ligoniams, kenčiantiems, našlaičiams; tarnaujant, save pamiršus, visu savi — štai Mergystės reikalavimai, nes šis luomas yra auka,

pilnutinė, nedalinama auka. Jeigu ištekejęs moteris šiai tarnybai gali atsidėti tik viena savo dalimi, tai mergelė jai atsideda visa. Moterystės akys visados yra atkreiptos į aną mažą savos šeimos bendruomenę ir tik per ją jos mato aplinkinį pasaulį. Tuo tarpu Mergystė žvelgia į visus ir visiems ji tarnauja, nes tuo būdu ji tarnauja savam Viešpačiui, kurio nuosavybė ji yra.

Šioje vietoje mes patiriame be galo nuostabių Dievo veiksmų: **išlėmęs mergaitę iš pasaulio Mergystės apžadu Dievas pastato ją atgal į pasaulį Mergystės vykdymu.** Tarnyba Dievui virsta tarnyba žmonėms. Atsisakiusi vieno žmogaus,

mergelė laimi daugelį. Pasirinkusi vienatvės kelią, ji žygiuoja visados būrio apsupty. Iš tikro, kas savo sielą pražudo, laimi ją. Mergystės luome šie žodžiai įvyksta visu savo gilumu. Priimtą nedalinamą auką Viešpats pašvenčia žmonių tarnybai, kad per ją mergelė apreiškėtų Kristų Gelbėtoją.

Dar daugiau čia įvyksta ne tik pilnutinė auka Dievui, bet sykiu ir giliausių mergaitės ilgesių patenkinimas. Savo laisvę Jūs kalbate apie "antrojo pasaulio Mergystės apžadu Dievas pašaukimas: būti motina. Ar ji ištekęs, ar nulis į vienuolyną, ar pasilikęs mergelė pasaulyje, kiekvieno atveju ji turi būti

Lietuviškas jaunimas ekskursuoja

Laiškas broliui Lietuvos giriose

Mjelas Brolau,

Po ilgesnės kelerių metų pertraukos bandau sumesti Tau porą įžodžių marnos gromatos pavaldę. Nerašiau amksčiau, nes, matai, vis neprisiruošdavau — laiko neturėjau. Be to, dėl mano ilgesnės tylos kalta toji nelemtoji NKVD su savo geležinėm uždangom. Suņku pro jas prašliaužti raudonosios cenzūros neišmėsinėtam žodžiui. O mes, būdami už NKVD veikimo orbitos, nepratę prie cenzūrų. Stačiai negalime pakęsti nei raudono, nei mėlyno cenzoriaus piestuko...

Iš visos širdies pavydžiū Tau melsvųjų Lietuvos šilų, kurie tapo Tavo nuolatine buveine. Ak, koks puikus gyvenimas žaliame miške. Minkšti samanių patalai... Sodrus, nęsni riečiantis, pušų kvapas... Nei čia džiūvos bacilų, nei fabrių dūmų... Gyveni, galima sakyti, kurorte. Kai tik pagalvoju apie Tave, tuoj prisimenu Kulautuvą, Kačerginę su vingiuojančia plačia Nemuno juosta. Gražu, Brolau. Gražu... O aš, kad žinotumel, baigiu supelyti už vandens, svetimuos miestuose vesdamas niekada nepabaigiamą ofenzyvą dolerio fronte. Bėdamas, bėdėlės kaip akmenų kalnai slegia lietuviškų šilų išsilgusių krūtine.

Štai, sakysime, kad ir vienybės klausimas. Dingo mūsų tarpe vienybė — šunes ar vilkai? Ją kaž kur už devynių kalbų nuskalijo. Vieni bėga į dešinę, kiti suka į kairę, treti arčiau dangaus vartų bando pačią ketvirtą arčiau pragaro taitko... Taip per dienų dienas mes statome vienybės Babelį, kuris, žinoma, du kartus į dieną

sugriūva, nes gi kitaip nebūtų Babelis... Pasilikdami užkietėjusiais idealistais, aišku, po to ilgai posėdžiaujame, kuriame sambūrius, sambūrelius, bendruomenes. Į vieną lietuvių sąvoką, matai, niekaip negalime sutilpti. Ardome savo nervų sistemą ir džiūstam kaip lietuviška, mamos pagaminta, dešra gavenioje...

O jau į laikraščius baisu pažūrėti. Nuo pat išsivadavimo iš nacių kacetų ir fabrių tenai tebevyksta aštrus karas. Taikos vis nebėra. Kartais, žiūrėk, kairė atidaro minosvaidžių ugnį į kurį nors neatsargų dešinės pėstininką ar karininką. Kitą dieną dešinė tolmo šaudymo patrankomis pradeda atakuoti kairės pozicijas. Vėliau, neiškentusi, įsikiša vidurio fronto aviacija — sunkiųjų bombonešių daliniai paleidžia atomines bombas į darbą. Plaukai ples- tojasi. Tai bent karas! Ką ten jūsų partizaniniai veiksmai prieš mūsų kovas — vaikų žaismas... Pasišaudot jūs kartą į mėnesį su koku vienu enkavedistu, kad šautuvėliai girioje nesurūdytų, kad taiklumo neprarastumėte ir išlėtės, grauždamas iš gimto kaimo parsinešę skilandį ar skaniai išrūkyto kumpio gabalą. O pas mus, matai, jeigu kurį spaudos puslapiuose pradeda atakuoti, puola tol, kol išrengta iš pasakutinių marškinų ir ne tik jį patį, bet net ir visas marškinų stūlės per partinį mikroskopą patikrina... Ir vis, žinoma, vardan vienybės...

Taigi, Brolau, nesvetimi karo veiksmai ir mums. Nesikelt taip aukštai į nuodėmingą pulkybę, kad tik Tu vienas už Lie-

(Viejoj feljeiono)

tuvos laisvę su šautuvėliu rankoje budi. Mes taip pat budim: su minosvaidžiais, patrankom, tankais, atominėm ir hidroge- ninėm bombom. Šautuvai pas mus seniai išimti iš apyvartos — per daug jau neefektingas ginklas. Vaikai su jais varnas šaudo. Daugiau niekam nebetinka...

Sunkiomis nemigo naktimis aš dažnai mąstau apie Tave. Koks turi būti ramus Tavo miegas Lietuvos pušyneliuose, kad žinai, kad Tavo joks laikraštis neišmėsinės, niekas Tavo priklausomybės kuriai nors partijai, išskyrus LKP (b), nepaklaus. Kad ir dėl tos pačios vienybės — reikalas jums visiskai aiškus. Turite vieną LKP (b) su vyriausia būstine Kremliuje, per rinkimus ramiausiai balsuojate už Melchiorą Putele, o jeiau kuris, neduok Dieve, balkanams galvoje susimaišius, praranda vienybės jausmą, tą tuoj sugrąžina į protą laikas nuo laiko pakartotina pravedamos deportacijos, nauji sovietų kariuomenės daliniai permetami į Lieuvą, kalėjimai, koncentracijos stovyklos, Sibiris... Pas mus gi tikras skandalas: nei deportacijų, nei koncentracijų stovyklų, nei Sibiro. Tiesia, anądien JAV valdžia pasiūlė deportuoti raudonliu užsikrėtusį Andriulį. Kad žinotum, koks triukšmas raudonbūzių tarpe kilo. Šaukė jie, klykė, ant kelių atsiklaupę aplink Baltuosius Rūmus Vašingtono lėntūgėlį šoko. Aiškiai nepratę prie deportacijų... Ir ko čia jiems dabar, rodos, jaudintis. Drą. Andriulis būtų buvęs patogiau-

siai įsodintas į pirmos rūšies keleivinį lėktuvą (ne į kiaulinius vagonus!), aprūpintas cigare- tēm, cigarais ir sveikas sveiku- teliis išstūdytas kur nors netoli Kremliaus. Mums, įpratusiems prie deportacijų, tokia kelionė — tikras malonumas. Tačiau raudonbūziai kitokios nuom- nės. Gal jie, vargšeliai, baidosi nukrypti nuo partijos linijos: VKP (b) deportacijoms juk lėk- tūvų nenaudoja. Dėdė Samas nesuiprato drą. Andriulius kiauulinio vagono pasiūlyti. Su- sigraudinęs dėl raudonų asarų klano jis netgi, atrodo, An- driulio, iš viso, nederportuos. Gaila — būtų Tau mano link- jimus nuvežęs.

O kiek rūpesčių mes turime dėl valdžios — prezidento, mi- nisterių kabineto, referentų, se- kretorių, viršaičių ir valsciau sarų. Manai, taip lengva, tremtyje būnant, viską iš ank- to kiauiai pramatyti. No, sir Sakysim mano kaimyną kurį nors partija į būsimuosius pre- zidentus perša. Neblogas būtų žmogus. Mano žmona kartais su jo žmona pasibara, bet tai menkniekis. Svarbiausia — ki- ta partija stūlo kitą, trečia — trečią, o ketvirtas, žiūrėk, be jo- kio gėdos jausmo pats vieny- bės vardu į prezidento rūmus suka... Žmogus pasiūmė lyg miške paklydęs: medžių daug — vieni tiesūs, kiti kuproti — niekaip neišmanai, kurį dabar pasirinkti, o apsisprendimą nu- kelti iki grįžimo į Lietuvą die- nos per daug pavojinga. Ims būsimasis prezidentas ir pri- skirs prie neapsisprendusio ele- mento. Valdžios vietos negausi. Reikės vėl kur nors dvyli- ką mėnesių mišką kirsti ar auk-

sa motina, jei nenori suardyti savo asmenybės. Motinystė yra pagrindinė moteriškos egzistencijos sąlyga ir vienin- telis jos pašaukimas. Motinys- tės moterį yra pašaukęs pats Dievas, šiam tikslui parengęs visą jos prigimtį. Išsivadėti tad motinystės reiščia išsivadė- ti savęs ir tuo pačiu save su- naikinti, bet jau ne aukos, o iš- sekimo prasme. Ispanų rašyto- jo Miguel de Unamuno nove- lėje "Dvi motinos" Rachelė klausia savo meilužį: "Ar tu ži- nai, kur yra pragaras? — Žmo- nės sako, žemės vidury. — O, greičiau nevaisingumo iščiaus vidury!" atsako Rachelė. (Tres novelas ejemplares y pn prolo- go, 35 p. Madrid 1920). Šie žo- džiai turi gillos prasmės. Be abejo Unamuno Rachelės lūpo- se jie reiškia fizinio gimdy- mo ilgesį, kuriuo ši moteris, ne- vaisinga iš prigimties, sirgo. Tačiau pro šitą fizinį pasiilgimą prabyla giliausia moters esmė: **ugdyti ir globoti silpną gyvybę.** Ta pati Unamuno Rachelė, taip aištingai trokšusi gimdy- ti, iš tikro siekė ne paties gim- dymo, kaip tokio, bet ji troško turėti šalia savęs kūdikį, vadi- nasi, globos ir pagalbos reika- lingą būtybę, kurią galėtų iš- skleisti ir, kaip ji pati sako, "nu- gabenti į dangų" (35 p.). Nega- lėdama turėti tokios būtybės iš savo kūno, ji galop pasiėmė savo pažįstamos draugės vai- ką, pergaldėdama tuo būdu sa- vyje esantį pragarą. **Neglobo- janti ir neugdanti moteris iš tik- ro nešioja savyje pragarą, nes ji yra išstūmusi iš savo dvasilos Dievo pašaukimą.** Minėtasis Ph. Lerschas, Op. cit. 4 p., mo- terį vadina sodininke, tu- rinčia prigimtį ir pirmąsį lin- kimą globoti kiekvieną gyvy- bę. **Moteris yra gyvybės sar- gė.** Jeigu tad moteris šį savo linkimą paneigia, jeigu ji atsi- traukia nuo gyvybės, atsidėda- ma tikrai pačiai sau arba gry-

nam daiktui ji pasidaro neval- singa giliausia prasme, dvasi- ne prasme ir susikuria pragari- ką gyvenimą savos prigimties gėlmėse. Globoti silpnąjį, jį ug- dyti, teikti jam paramos ir pa- guodos, jį apsupti sava šiluma, jį išskleisti sava žodžiu, sava žvilgiu, sava glamone — štai moters pašaukimas ir sykiu štai motinystės esmė. Šią pa- šaukimo jokia moteris negali paneigti, nes jis yra susijęs su jos esme. Todėl ir mergelė taip pat turi eiti tuo pačiu keliu.

Tačiau čia kaip tik ir įvyk- sta tai, ko kiekviena mergaitė siekia ir ko ji neišsivadą nė Mer- gystės luome. Siųsdamas mer- gelę tęsti išganomąjį savo dar- bą, Kristus kaip tik įspėjo gi- liausių moters prigimtį ir leidžia jai šiame darbe išsiskleisti. Juk vykdyti gelbstimąjį Kristaus uždavinį reiškia ne ką kitą, kaip globoti nuskriaustąjį žmogų, tų- jį mažiausiąjį išganymojo brolių. O globoti tokį pagalbos bei pa- ramos reikalingą žmogų, reiškia vykdyti aną esminį moters pašaukimą arba eiti motinos pareigas. **Pasižadėjusi būti mergele, mergaitė tampa moti- na giliausia šio žodžio prasme.** Ji įvykdo čia tai, apie ką ji sva- jojo dar būdama mažytė, sup- dama savo lėle, ją rengdama ir vežiodama. Lėlė, šis amžinas mergaitės žaismas, yra silpnas ir globos reikalingo žmogaus siū- bolis, tuo pačiu simbolis mo- terys, kurią mergelė kaip tik įvykdo amoje nepadalinamoje aukoje Dievui. **Vykdyti tad mer- gystę iš tikro yra vykdyti mo- tinystę,** suprastą pačia tikrų- ja jos esme, sudarancia pat- lenkimą prie silpno, pagalbos reikalingo žmogaus. Jeigu mer- gelė išsivadą fizinio mo- terys prado, pririšanti ją prie savo kūno ir kraujo, tai tik- tam, kad visa savo moteriška galia galėtų atsidėti dvasi- niam šio didelio pašaukimo pradui, leidžiančiam motiniskai globa apsupti kiekvieną, kuris patenka į jos rankas. Fizinio prado išsivadėjimas motinystės ne tik nepaneigia, bet, priešin- gai, ją išskaidrina, išvaduo- mas iš savimeilinio siaurumo, iš instinktinio reiškimosi ir per- keldamas ją į tikrai žmogišką platumą. Mergelės motinystė yra gryna, kaip gryna yra ir jos auka.

(Bus daugiau)

šimties kambarių rūmus ir vis- niekaip negali tai su žmona, tai su uošve savo nuomonės su- derinti. O! nušipirkus namą, rūpestčiai nesibaigia. Gulėda- mas nuosavoje lovėje mąstai, kur reikės tą namą dėti, kai pra- sidės kompaktinė emigracija į Lietuvą. Menki juokai; Brolau. Namo į laigaminą neišdėsi ir į laivą nenusineši perplukdyti per Atlantą. O kad ir galėtum perplukdyti, neimtum. Kokie- čia namai — kaip balandžių lizdai vienas su kitu aklina su- glausti, kad lygsvaros nenusto- tų ir į vidurį gatvės knibėčiom neišsistytų. Kitų didžiuliam problema dėl ketvirtos sienos. Paimi savo namą, žiūrėk, kai- myno namas lieka tik su trim sienom. Duodi kaimynui pir- menybę, pats pasilieki su trim sienom... Ir ką su tokiu namu Lietuvoje darytum, kai ir vėl papūstų šiaurės ar vakarų ka- ringi vėjai į tą skylę, kur ba- vo ketvirtoji, Kanadoje pasilika- si, siena...

Neperki namo — vėl blogai. Tada prasideda chroniško de- būdžio galvos sukimas, kaip pi- niąq reikės per Atlantą pasi- vežti; į kurio švarko rankovės pamušalą ir kokių siūlų įsiūti, kurio kačgamo dugne įmontu- ti, kad multininkai iš tolo nesū- uostų ir nenupėstintų būstimo milijonieriaus.

Pagalina, nusivežus į Lietuvą, ko aėro bėdos nesibaigytų. Ar

(Nukelta į 6 psl.)

Iš lietuviškojo pasaulio

IA VALSTYBĖS

Laikas iš Bostono Kaimyninės kolonijos

Didelių dėmesiu sekame Kanados lietuvių visuomeninį gyvenimą. Ypač Toronto lietuvių kolonijos gyvymą mus stebina ir džiugina. Bostonas ir Toronto — kaimynai. Naujosios Anglijos sostinė ir Ontario sostinė. Dvi didelės lietuvių kolonijos. Prie geresnių materialinių sąlygų Ontario ežerų einanti valstybių siena negali būti kliūtis kaimyninio bendradarbiavimo kultūrinėje srityje.

Torontiečiams, beabejo, įdomu geriau pažinti Bostono lietuvių koloniją. O ji verta didesnio dėmesio visais požiūriais.

Garbė seniesiems ateiviams

Didelės pagarbos verti pirmieji lietuvių ateiviai, kurie ne lengvomis sąlygomis sukūrė tokią didelę South Bostono lietuvių koloniją. Dar yra daug gyvųjų liudininkų, kurie atsimena net kruvinas "kazokų" kovas su "poliakais". Prieš 35 metus net iš sakyklų bažnyčiose arių kunigai kreipė savo tautiečių dėmesį, kad "poliakai" iš jų viską "atimę". Tada dar "poliakais" vadinami lietuviai, surinkti dirbdami ir taupydami, pirko namus, įvairius biznius ir veržėsi į šį Bostono priemiestį geresniam kompaktiškam gyvenimui. Tik po "krivino" mūšio Tomo kaimo "kazokai", pažinę kietą "poliakų" kumštį, nūrimo ir daugiau neužkabino lietuvių.

Senųjų ateivių lietuvių čia priskaitoma iki 15.000. Bet tik apie 1000 jų yra aktyvūs lietuvių. Ne visi jie yra turtingi. Kiti ir šandien dar nėra patūrę, gyvena nuomamuose butuose, dirba paprastais darbininkais. Senosios Tėvynės ilgesys yra prigęsęs juose, bet nėra miręs. Nors juos stipriai veikia amerikoniškumas ir jie kartais dedasi uoliesni amerikoniai už revoliucijos dukteris, vieno pagrindo ir savo įgimtose papročiuose yra lietuviai, savo gyvenimo būdu skiriasi nuo kitatautiečių, laimingi yra tik sa-

vyių tarpe, pilnai laimingi tik lietuviškai kalbėdami ir lietuviškas šeimas kurdami.

Svarbiausi faktoriai

Būtų klaidinga tvirtinti, kad tik naujai imigrantų bangai — tremtiniais — užtelėjus čia atgijo lietuviškas visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas. Garbė seniesiems ateiviams kurių dėka mes radome čia tiek daug lietuviškųjų organizacijų ir gana gyvą jų veikimą. Tik įsijungę į jų gyvenimą, mes gana greitai laiku pasireiškėme savo įnašu.

Šios lietuvių kolonijos gyvumą veikia daug faktorių. Iš jų paminėtini: katalikiškas laikraštis "Darbininkas", kuris išelina du kartus savaitėje ir socialistiškas savaitraštis "Keleivis". Tai ne tik laikraščiai, bet ir lietuviškų knygų leidybos. Ne vietinio pobūdžio laikraščiai. Abu juodu turi skaitytojų visoje Amerikoje ir už jos ribų. Juodu formuoja lietuvių visuomenės gyvenimą, juose atsispindi lietuvių organizacijų ir kolonijų gyvumas. Šiuo metu "Darbininkas" gerina savo turinį ir stengiasi eiti gyvenimo priešaky. "Keleivis" irgi neatsilieka nuo gyvenimo, bet, apgailestina, kad jis vis serga sena liga, galima sakyti "raudonlige". Kaip gi kitaip galima suprasti Amerikos Lietuvių Tarybos ramsčio socialdemokratų organo nuolatinę kovą prieš katalikų bažnyčią, prieš kunigus, iškraipant Lietuvos istorijos faktus, įžeidžiant Šv. Kazimierą, niekinant lietuvių religinius jausmus? Tokia "kova" buvo suprantama seniau, bet ne dabar, kada lietuvių tauta žudoma ne vien dėl lietuviybės, bet ir dėl prisirišimo prie katalikų religijos. Kas šandien niekina tuos jausmus, tas pritaria Lietuvos okupantams, Lietuvos šventovių — bažnyčių griovimui, lietuvių tautos žudymui ir yra komunistų talkininkas.

So. Bostono lietuvių kolonijos negalima suprasti be lietuviškos katalikų parapijos. Jai vadovauja gerai sugyvenamas klebonas kun. Pranciškus Vir-

mauskas. Jis ir tremtinius gerai supranta. Jie klebonijoje randa tokių bičiulių, kurių gali pavydėti kiti kolonijų tremtiniai. Čia niekas nieko nevoro — bažnyčią, nes tikintieji patys į ją eina. Šv. Petro bažnyčia So. Bostone tikrai yra Dievo ir Tautos Namai. Parapijai aptarnauti yra dar kita bažnytelė. Veikia dvi parapijos mokyklos. Galima būtų joms prikišti lietuviškumo stoką, bet tai jau ne vien parapijos reikalas. Mokytojos seselės lietuviškos yra išėjusios Amerikos pedagogiją, bet jos nekalto, kad jos neparuosios būti lietuviškų mokyklų mokytojoms. (Šį reikalą reikia skubiai taistyti bendru mastu visoms lietuviškoms parapijinėms mokykloms, nes negalima toliau leisti, kad pirmos ateivių kartos vaikai didžiausios demokratijos krašte, darant lietuviškos mokyklose būtų taip mokomi, kad gėdytųsi ar nemokėtų gimtąja kalba kalbėti).

Tremtinių įnašas

Čia įsikūrę keli šimtai tremtinių, kurių tarpe daug kultūrininkų. Ne lengvi jiems pirmieji metai emigracijoje. Bet jie vis daugiau įsiliesia į kolonijų gyvenimą. Jie nekuria atskirų tremtinių namų, bet stengiasi pagyvinti iš seniau veikiančių lietuviškų organizacijų veiklą. Tik savo specifiniams reikalams yra susibūrę į tremtinių ratelį. Iš to ratelio jau išaugo lituanistikos mokykla (veikia šeštadieniais), dramos studija, kultūros rėmėjų būrelis (su senais ateiviais).

Tremtinių įsiliesimo įtakoję šis kultūrinis sezonas yra ypač gyvas. Surengtas didelis literatūros ir muzikos popietis, parapijos choro koncertas, įspūdingas Vasario 16-sios minėjimas etc. Laukiama religinio koncerto ir viso kultūrinio sezono apvainikavimo — lietuviškojo teatro. Šiam didžiausia kliūtis — teatru tinkamos scenos įrengimas, nes So. Bostono salės nėra pritaikytos teatrui.

Delegacijos pas arkivyskupą

Pažymėtina, kad jau nesitenkinama vien tik priemiesčiu, bet

einama ir į patį Bostono didmiestį. Tam kelią yra praskynusi p. O. Ivaskienės vadovaujama tautinių šokių grupė, toliau gražiai reiškiasi lietuvių šachmatininkai, skautai. Tik kitose sporto šakose, apgailestina, lietuviai čia dar nepasireiškia. Toje srityje laukiama iš Vyčių gyvensnės veiklos.

Ateitinių delegacija buvo priimta Bostono arkivyskupo

Cushing. Tremtinių ratelio valdyba atsilankys pas arkivyskupą kovo 11 d. pareikšti padėką Amerikos R. katalikų episkopatui už didelę paramą tremtiniais per BALFą.

Naujųjų ir senųjų ateivių sugyvenimas yra geras, nekalbant apie suprantamas ir laukinas lietuviškos šeimos "negeroves".

Ed. Karnėnas.

Vokietijos lietuvių gyvenimas

PER 1949 METUS LIETUVIŲ Į JAV IŠEMIGRAVO

Per emigracinę stovyklą Grohn (Bremen - Vegesack) per 1949 metus išplaukė laivais ir išskrido lėktuvais (124 laivai ir 6 lėktuvai) iš viso 16.100 Lietuvos piliečių. Paklaida gali būti apie 100 asmenų dėl įvairių išbraukimų ir papildomų įrašymų.

Šis skaičius neapima visų į JAV iš Vokietijos išemigravusių lietuvių, nes tam tikras skaičius yra išvykusių tiesiai iš kitų pereinamųjų stovyklų lėktuvais ir laivais, pav., per Italiją, ir kt.

Iš Grohn išvykę mėnesiais pasiskirsto šitaip:

sausio	— 147
Vasario	— 564
kovo	— 1017
balandžio	— 1733
gegužės	— 2182
birželio	— 1952
liepos	— 1828
rugpjūčio	— 1772
rugsėjo	— 1558
spalio	— 1767
lapkričio	— 664
gruodžio	— 916

Pagal tikybą šie emigrantai skirstosi šitaip:

R. Kat.	— 14592
Evang.	— 778
Mozės	— 574
Ortodok.	— 91
Gr. Kat.	— 23
Stač.	— 12
Bapt.	— 12
Moslei	— 3
Kitų	— 15

Emigracija į Australiją

Italijoje Bonogli pereinamoji stovykla bus panaikinta. Visi transportai į Australiją eis per Bremeno ir Delmenhorsto pereinamąsias stovyklas.

Arkivysk. Skvireckas

Šv. Metų Velykom vyksta į Romą. Atvykusiui vyks ir vysk. Padolskis. Apie vysk. Brizgio kelionę tuo tarpu nieko nežinoma.

Šv. Kazimiero minėjimas Grohne

Kovo 4 d. Bremen-Grohn pereinamoje stovykloje lietuviai emigrantai minėjo Šv. Kazimiero, Lietuvos Patrono šventę.

9 val. stovyklos bažnyčioje buvo atlaikytos iškilmingos mišios. Vakare, 19 val., toje pačioje bažnyčioje buvo religinės muzikos valandėlė, kurios metu smuikininkas Izidorius Vasyliūnas vyskupo Baranauko smuiku žaviai pagrojo L. von Bethoven, Fr. Schubert, Ch. Gounod, Z. Aleksandravičiaus ir B. Godard kūrinius. Vargavo olandas C. J. Clement.

Į koncertą atsilankė be lietuvių, kurių čia priskaitoma dar iki 100, dar įvairių tautybių bei konfesijų emigrantai. Visi buvusieji šiame koncerte gavo po lietuvišką Šv. Kazimiero paveikslėlį, kuriuos parūpino Šv. Kazimiero Kolegija Romoje.

Po koncerto ir vakarinių pamaldų stovyklos salėje buvo surengta Šv. Kazimiero akademija. Paskaitą skaitė emigrantas prof. Krivickas, eilėraščius deklamavo Krivickaitė ir Suvaldaitė. Akademija baigta Tautos Himnu. K.V.S.

— BLOMBERGE (Britų žmona) bėra 80 lietuvių. Kitus išgubeno ir Augustdorf. Dar veikia gimnazija su 15 mokinių. Tautos šventė iškilmingai paminėta. Stovykla labai kultūringa ir tvarkinga. Visi labai gražiai sugyvena.

IŠ ANAPUS

Klaipėdos šventė Tarybų Lietuvoje

Tarybų Lietuvoje šįmet buvo švenčiama ne Klaipėdos krašto išvadavimo diena 1923 m. sausio 15 d., bet bolševikų okupacijos 1945 m. sausio 28 d. — 5 metų sukaktuvės, kai rusai į ją užėmė. Pirmaisiais okupacijos metais buvo garsinama, kad "išvadautojai" esąs gen. Moteka, o dabar buvo garbinamas gen. Bagranianas, kuris vadovavęs operacijoms.

Kaip sovietai išniekino Rytprūsius

Vargšė ta Mažoji Lietuva. Dar taip neseniai ją prisipyrę vokiečiai. 1938 m. galutinai buvo suvokietinti visi lietuviškieji vietovardžiai, kad naujoje maišalynėje būtų galima susigaudyti, buvo išleistas žemėlapis su dviem vietovių parašais — senasis mėlynai, o naujasis raudonai. Visas plotas mirgėte mirgėjo. Štai dabar Mažąją Lietuvą rusina. Vietovardžiai vėl keičiami, šį kartą į rusiškus.

Kaip jau žinome, Karaliaučius dabar vadinamas Kaliningradu, Gumbinė "pakrikštyta" Rytprūsioose kovojusio bolševikų generolo Gusievskio vardu, Ragainė — ten žuvusio jų generolo Černiakovskio vardu, Prūsų Eiluva — gen. Bagraniano vardu, Tilžė — Sovietsk, Piluva — Baltijsk, Donelaičio gimtinė — Lazdėnai — Krasnoznamiansk ir tt.

Grūdų užderėjo, bet nėra

Derlių nuėmus visos Lietuvos spauda šauktė šauktė apie puikų derlių, apie kolchozininkų pasiekus didžiulius laimėjimus ir apie raudonąsias gurguoles su javais prie sandėlių. Buvo taip pat skelbiama, kiek daug javų išdalyta kolchozininkams už darbą, kaip jie laimingi ir pardavę javus kiek daug visko prisipirkę. Betgi po naujų metų bolševikinė spauda jau kitą gieda. Dabar varoma karščiausia akcija už naujas pyliavas — "sėklų fondą". Pasirodo kolchozai užmiršo, kad reikės sėti ir

sėklų neturi, tad jų reikalaujama iš tų pačių baudžiauninkų — kolchozininkų. Tie, žinoma, nenori patys likti be duonos ir neduoda arba atiduoda prasčius javus, o spauda šaukia, kad tai sabotažas ir kad "tokiems reikšiniams partija padarysianti galą". Beabejo galą ji padarys ir patiems kolchozininkams. Bet tuo tarpu "Tiesa" skundžiasi, kad Ukmergės apskritis sėklų supylęs dar vos 2%, o nedaug geriau esą ir kitose apskrityse.

Vysk. Matulionis dar gyvas?

Vienas iš Rusijos grįžęs vokiečių belaisvis pasakoja, kad kažkur į šiaurę nuo Maskvos esančioje darbo stovykloje sutikęs nemažai lietuvių, o jų tarpe ir viengą vyskupą lietuvių, kuris esąs nuteistas 7 metams už tai, kad nesutikęs atiduoti bažnyčios rakty, kai bolševikai norėję jį "pamaudoti valstybės reikalams". Atrodo, kad tai turėtų būti vysk. Matulionis. Belaisvis apie jį pasakoja geriausių atsiminimų.

Lietuvoje nei vieno vyskupo

"The Register" skelbia, kad kurį laiką buvęs dar laisvas, Panevėžio vyskupas Paltarokas miręs kalėjime. Toks pat likimas ištikęs Vilniaus arkiv. Reinį, Telšių vysk. V. Borisevičių ir Kaišiadorių vysk. Matulionį. Telšių vysk. pagalbininkas Ramanauskas esąs ištremtas.

— MASKVA. — Pravda paskelbė naują Aukšč. Teismo sprendimą skyrėjų reikalui. Skyrėjų turį būti duodamas tik labai svarbiais atvejais, kai su gyvenimas neįmanomas dėl principinių priežasčių — kai vienos pusės pasipriešinimas komunistinei moralei trukdytų vaikų auklėjimą. Vadinasi skyrėjų priežastis bus tik politinė. Tik kažin ar bus tada darba teismams. Juk tokios "komunistinės moralės" priešus daug greičiau sutvarko MGB ir Gulagas.

Lietuvybė Mažajoje Lietuvoje

Mažoji Lietuva, tai toji vad. Rytprūsų dalis, kurios ūkis dėl nuolatinių karų ir lietuvių puldinėjimų kryžiuočių nebuvo suvartytas, į kurią tada nebuvo prigabenta vokiečių kolonistų ir kuri liko ordino laikais nesusvokietinta. Vakarinėse Prūsijos dalyse tada buvo žinomos dvi skirtingos socialinės padėties kaimų gyventojų grupės — "prūsai" t. y. senųjų krašto gyventojų palikuonys, gyvenę pagal ordino išdirbtą specialią teisę, nors ir jau suvokietėję, ir vokiečiai. Kai buvo pradėtas tvarkyti gyvenimas šiaurinėse Prūsijos dalyse, čia gyvenusiems lietuviams buvo sudaryta dar kitoniškesnė teisinė padėtis, su savotiškais privilegijomis, vadinamoji lietuviška teisė (ne teisinė). Prūsiska teisė gyvenančių žmonių čia beveik nebuvo.

Šitas kraštas buvo lietuviškas ir nuo 17 amž. buvo vadinamas Lietuva (Litauen), nuo 1808 m. — Kgl. Preussische Litauische Regierung, ir tik Bismarko nutautinamosios politikos laikotarpiu, pertvarkant Prūsijos administracijos schemą, maždaug tas pats rajonas buvo pavadintas Gumbinės apygarda (Regierungsbezirk Gumbinnen).

Maž. Lietuvos lietuviškumas 16 - 17 amž.

Lietuviai Mažajoje Lietuvoje nuo seno sudarė kaimo valstie-

čių masę. Tuo tarpu dvarininkai, didžioji dalis miestiečių, valdininkai ir dvasininkai buvo vokiečiai. Tuo būdu lietuvių padėtis priklausė nuo sociolinių sąlygų krašte.

Ordino valstybei žlugus ir įvedus krašte protestantizmą, buvo atkreiptas dėmesys į krašto gyventojų masę, buvo įvestos lietuviškos pamaldos ir bažnyčias, stengiamasi paruošti lietuviškai mokančių kunigų, pagaminta tikybinės literatūros lietuvių kalba. Lietuvybė pradėjo spinduliuoti iš Karaliaučiaus universiteto, įkurto 1544 m., kurio pačių pirmųjų profesorių — steigėjų tarpe jau buvo du lietuviai, atkviesti iš Lietuvos valstybės. Kartu įkurta alumnatai iš 24 stipendijų, o kiek vėliau — 12 buvo paskirti lietuviams. Čia susibūrė visa eilė lietuvių inteligentų, dirbusių ir organizavusių lietuviškos rašties gaminimą. Jau tada buvo sugebėta net išvesti lietuvių kalbą visą šventąją Raštą.

Šitas lietuviškos suklestėjimas Mažajoje Lietuvoje betgi nebuvo ilgas. Lietuviškąjį darbą labiausiai rėmė pirmas Prūsų kunigaikštis Albrechtas, uolusis protestantizmo skleidėjas. Jo nepilnapročio sūnūs laikais tas darbas buvo remiamas tėvo sukurtųjų institucijų, bet kai, šiam mirus, 1618 m. Prūsų kunigaikštį pavydėjo

Brandenburgo kurfiurstai, šie tuo nebesirūpino. Gyvendami tolimame Berlyne, į Prūsiją jie žiūrėjo lyg į koloniją, iš kurios stengėsi išspausti kuo daugiau pajamų savo politikos tikslams (tai buvo 30 metų karo laikotarpis), o krašto gerbūviu visiškai nesirūpino. Lietuviškoji raštija ėmė smukti, nes nebebuvo pinigų knygoms spausdinti. Tik atskirų kunigų rūpesčiu dar buvo išspausdinama viena kita senojo katekizmo ar giesmyno laida, ir tik labai retai kokia nauja knyga. Apleistas buvo ir lietuviškai mokančių kunigų paruošimas. Bažnyčiose vėl buvo pamokslaujama su vertėjais arba baidis žargonu.

Lietuvių valstiečių gyvenimas tuo pačiu metu vis sunaikėjo. Jie buvo spaudžiami dvarininkų, ėmusių siekti tokios pačios padėties, kokią turėjo baltai kaimyninėje Lenkijoje. Pavyzdys buvo juo labiau patraukiantis, kad nuo 1466 iki 1660 m. Prūsija buvo Lenkijos vasalas. 17 amž. valstiečius ėmė spausti ir Brandenburgo kurfiurstai, nuolat reikalingi pinigų. 16 amž. pradėjęs nykti skirtumas tarp valstiečių vokiečių, gyvenusių pietinėse ir vakarinėse kunigaikštijos dalyse, ir tarp lietuvių dabar vėl buvo atnaujintas. Lietuviams buvo uždrausta net nešioti vokiečių nešiojamos apdaras, lietuviams tamams buvo uždrausta mokėti atlyginimą lyg su vokiečiais. Už nusizengimą tam nuostatai

buvo nustatytos net kalėjimo baudos.

Tačiau jokios priespaudos priemonės lietuvių išnaikinti negalėjo, nes krašte tebebuvo labai maža vokiečių. Lietuvybė išliko neilgai nepalaužta iki pat 18 amž. Tik po 1708-1711 m. maro gyventojų santykių labai pasikeitė lietuvių nenaudai.

Vokiečių kolonizacija ir germanizacija

Didžiojo Šiaurės Karo metu rytų Europoje kilęs maras labai palietė ir Prūsiją. Skaičiuojama, kad tada iš 600.000 Prūsijos gyventojų išmirė per 40%, o Mažajoje Lietuvoje kai kur išmirė ištisi valsčiai. Iš 10.834 lietuvių tuščių likusių sadybų, 8.411 buvo Mažajoje Lietuvoje. Šitas gyventojų nuostolis Fridricho Vilhelmo laikais buvo papildytas naujais kolonistais iš Vokietijos. Jau 1724 m. atvyko 3.900 šveicarų, pfalciečių ir frankų. 1732 — 15.508 salzburgečiai (vėliau jų atvyko dar per 5.000, išviso 20.694). Atvyko mažesnių būrelų ir iš kitų Vokietijos sričių. Iš viso kolonistų bus atvykę apie 27.000.

Rūpindamiesi krašto suvokietinimu, valdovai savo dėmesį ima skirti šiltesnėms kolonistams, turėjusiems virsti vokiškumu daigais. Ne tik teikiama jiems materialinė parama, bet ir skatinama atskirose kolonijose, nemaitinti su lietuviais, su kuriais jiems net bendrauti draudžiama. Uždraudžiama taip pat

lietuviškai kalbėti ir lietuviškai rengtis. Jiems buvo įkurta apie 20 naujų parapijų, o kitur įvestos vokiškos pamaldos į lig tol buvusias grynas lietuviškas bažnyčias. Be to, vokiškosioms pamaldoms buvo paskirtas patogiausias metas, o lietuviškosios atliekamos labai nepatogiu laiku. Tik Karaliaučiuje, Tilžėje ir Klaipėdoje dar išliko po viengą bažnyčią, kur pamaldos būdavo vien tik lietuviškos. Į kunigų mokėjimą lietuvių kalbos buvo pradėta nebekreipti dėmesio, tad ir lietuviškose pamaldose lietuviai daug kur nebegalėjo besuprasti vokiečio kunigo žargoniškos kalbos. Šitokios pamaldos, žinoma, jau nebegalėjo palaikyti lietuvių dvasios. Dažnai nebesuprasdami neva lietuviškos kunigo kalbos, didelė dalis lietuvių nepatogiu laiku atliekamų lietuviškų pamaldų ilgainiui pradėjo nebelankyti. Ėmė lankyti vokiškąsias pamaldas.

Valdžia atsisakė pradėti siekti lietuvių suvokietinimo. Buvo net užsimita visiškai išstumti lietuvių kalbą iš mokyklų. Tai buvo jau įtraukta į prof. Lysius 1739 m. paruoštą švietimo planą, tačiau visuomenės pasipriešinimas privertė vyriausybę savo sumanymo atsisakyti.

Lietuviškas sąjūdis

Kaip kiekviena priespauda, taip ir ši išaukė reakciją, kurios vaisius buvo naujas lietuviškas kultūrinis sąjūdis. Buvo

išspausdinta daugelis naujų lietuviškų knygų ir jau ne vien tikybinių, bet ir pasaulinių; patos vokiškos pamaldos į lig tol buvusias grynas lietuviškas bažnyčias. Be to, vokiškosioms pamaldoms buvo paskirtas patogiausias metas, o lietuviškosios atliekamos labai nepatogiu laiku. Tik Karaliaučiuje, Tilžėje ir Klaipėdoje dar išliko po viengą bažnyčią, kur pamaldos būdavo vien tik lietuviškos. Į kunigų mokėjimą lietuvių kalbos buvo pradėta nebekreipti dėmesio, tad ir lietuviškose pamaldose lietuviai daug kur nebegalėjo besuprasti vokiečio kunigo žargoniškos kalbos. Šitokios pamaldos, žinoma, jau nebegalėjo palaikyti lietuvių dvasios. Dažnai nebesuprasdami neva lietuviškos kunigo kalbos, didelė dalis lietuvių nepatogiu laiku atliekamų lietuviškų pamaldų ilgainiui pradėjo nebelankyti. Ėmė lankyti vokiškąsias pamaldas.

Fridricho Vilhelmo IV 1844 m. stipendijų skaičius buvo padidintas, tačiau nei vienas nei antras įsakymai vietos administracijos niekad nebuvo vykdomi. Administracija laisvai ejo prie visiško krašto suvokietinimo. Jau 1802 m. buvo paruoštas smulkus vokiečių planas ir pirmiausia užsimita išmesti lietuvių kalbą iš mokyklų. Lietuvių ir lietuvių bičiulių pastangomis šio plano vykdymas laikinai buvo sulaukintas, tačiau neilgam. 1844 m. Gumbinės apygardos mokyklų tvarkytojas išleido įsakymą pašalinti lietuvių kalbą iš visų mokyklų. Tai buvo padaryta tais pačiais metais, kai buvo išleistas karaliaus dekretas, padidinęs lietuvių stipendininkų skaičių teisė studijuoti į įsakymai leidžias dėstyti lietuvių kalbą Tilžės gimnazijoje. Šios gimnazijos mokytojai, lietuvių bičiuliai Giseviūsai, teko dar daug pavargti, kol pasisekė įrodyti, kad karaliaus dekretas valdininkas pakeisti negali. Į gimnaziją lietuvių kalbos pamokos buvo dar grąžintos, bet į pradžios mokyklas jos jau negrąžino. Tik laikinose jų dar buvo paliktas tikybos dėstymas lietuviškai. Naujais 1865, 1872 ir 1873 m., jau paties švietimo ministerio, įsakymais lietuvių kalba galutinai buvo išmesta iš visų mokyklų, o 1876 m. specialiu įstatymu vienintelė oficiali kalba Mažajoje Lietuvoje buvo paskelbta vokiečių kal-

Vydūnas.

Ištabus vieno žmogaus reikšmingumas

(Pristimenant vokiečių garsenybę J. W. Goethe)

Džiaugiamės galėdami Mažosios Lietuvos numeryje išspausdinti šį Mažosios Lietuvos didžiojo mintytojo ir kūrėjo Vydūno rašinį, rašytą dar pereinamais metais Goethes jubilėjaus proga. Didysis mūsų mintytojas, būties paslapčių stebėtojas, genialųjį Goethę vertina jo inoše į būties slėpiningumo perpratimo ir žmogaus apsisprendimo kreipti savo mintis "ad maiorem" pozicijū. Beabejojo tai retas mastas šio genialaus didžiojo palikimo vertinimų gausybėje. Vydūnas šiuo metu gyvena V. Vokietijoje, Detmole, kur iš vokiečių vyriausybės gauna šokių tokių pensijėlę kaip buvęs ilgametis mokytojas. Vydūnui vakar suėjo 82 m. amž., tačiau jo dvasia tebėra jauna ir jis tebedirba Amžinojo Slėpiningojo Gėrio tarnyboje. Linkime jam dar ilgai likti geruoju pavyzdžiu ir tauriųjų minčių skleidėju, ypač jo taip mylimam liet. jaunimui. Red.

Iš visa to, kas gyva, reiškiasi gyvenime kažkas ypatingo kaip kokia žava. Paprastai tai nestebina. O tik augmens žiedas traukia žvilgį savespi. Gyvūnai tarsi su žinojimu stengiasi vienas kitą apžavėti. Bet žymiausiai tai reiškiasi iš žmogaus.

Kiekvienas nori būt kitiems įdomus ir gal svarbus. Atitin kamai tad ir teikiasi gyvenimui. Tiesa, yra tam skirtumų. Nelygūs yra žmonių gabumai, nelygūs jų esmės, jų žmoniškumo atskleidimo laipsnis, nelygūs ir jų gyvenimo apskritis. Vis dėlto iš kiekvieno žmogaus nešasi kas nors į aplinką.

Jau kiekvienu daiktu, kurį žmogus rankoje laikė, o dar žymiau tuo, ką jis padirba, jis savo ypatumą teikia gyvenimui. Bet ryškiau jis tai daro savo elgesiu ir savo veiksmu. Prisimintinas valdininkas, mokytojas, menininkas, rašytojas. dvasininkas ir gal dar kitas. Visi jie sprendžia tam tikrus savo gyvenimo uždavinius ir tuo atsiduoda aplinkai ir savo gyvenimo laikui, tik nelygiu pilnumu ir tikrumu.

Dar ir tai stebėtina, kad tai yra veik telgiamos ir veik neišgiamos reikšmės. Gyvenime matosi nuolatinis gimimas, augimas, pasireiškimas ir išnykimas. O kiekvienas gyvai pasirodymas veikia savotiškai. Kurs giliai žvelgti įstengia, mato tame Kūrėjo galią. Tai ypač aiškėja iš žmogaus. Kiekvienas turi ypatingą uždavinį gyvenime. Jį sprendamas, jis

įrodo, koks jis ypatingas, kiek gyvas ir sąmoningas jo žmoniškumas.

Yra tai reikšminga žmogaus gyvenimo vietoje, ale ir laike. Bet gana dažnai plinta jo gyvenimo apskritis ir jo gyvenimas nešasi į ateitį, pasidaro reikšmingas būsimoms kartoms. O kurie žavėjo savo laiko žmonės, pasidaro žavingais ir būsimoms kartoms.

Kas taip priminta, labai aiškėja šiais metais (1949 — Red.) Vokioje ir plačiau pasaulyje. Labai dažnai kalbėta ir rašyta apie Vokiečių žymenybę J. W. Goethę. Šiais metais rugsejo mėn. 28 d. sukako 200 metų karį jis gimė vietovėje Frankfurt a. M. Miręs jis yra 1832 m. kovo mėn. 22 d. Weimare. Apie jo gyvenimą daug skelbta ir lietuvių raštijoje. Bet svarbu jo reikšmingumą įrodyti nors ir trumpai.

Visai pasidarė savo gyvenime labai žymiu. Jo apsisprendimai tiesiog apžavėjo visus, kurie su juo santykiavo, ale jie ir plūdo plačiau į visas šalis net per tautos ribas į platesnę Europą ir dar toliau. Veikė kitus žmones jau jo asmenybė. Ji buvo labai gyva, šviesi ir tarsi ugninga. Jo sąmoningumas visai skelbėsi, kad tie "og s e bino kitus. Kur jis gyveno ir pasireiškė, čia jam iš visokių žmonių buvo teikiamas širdingas prielankumas ir tik retai priešingumas.

Iš viso jo elgesio įsirodo pasistengimas susitūrėti ir būti malonus, gelbėti ir pašelpiti ki-

tus vargstančius. Vis labai pasižymėjo jo užuojauta kitiems žmonėms, ale ir visam tam, kas gerą. Bet ypač pasižymėjo dvasinis jo apsisprendimas žodžiais, raštu. Įsigijęs labai daug mokslo, jis vis dėlto labiausiai skelbėsi iš dvasinio savo regėjimo.

Visa tai aiškiai įrodo jo kūrinių. Labai jie gausūs, bet labai ir stebėtina, kad jau pirmieji, jauno žmogaus kurti, buvo labai patraukli, o ne vien vokiečiams, ale greit ir kitoms tautoms. Visur jie sukėlė didį susidomėjimą. Taip labai jie patalkė žmonių širdį ir išmintį, kad jie tiesiog subudo. Netrukus tuli jo kūrinių buvo anglų, prancūzų, italų, ispanų vėrčiamų į savo kalbą, bet vėliau ir rusų, net japonų ir dar kitų.

Yra versti keli jo veikalai ir eilėraščiai į lietuvių kalbą. Prisimintina, pav., raštai: Die Leiden des jungen Werthers (Jaunojo Wertherio kentėjimai). Bet

buvo verstas jo veikalas Faust ir tuli kiti mažesni kūriniai. Mažo Darbųmetį, ir buvo tuli Goethes žodžiai lietuviškai kartojami.

Norisi daug apie šį vokiečių žinį skelbti, bet reikia tenkintis mažu. Ale kad jis ir dabartyje yra labai reikšmingas, nors vienu atžvilgiu įrodyta. Goethes žmoniškumas yra kaip tik esamais laikais tiesiog kūrybinis veiksnys žmonių gyvenime. Dvasinė galia, kuri glūdo jo kūriniuose, tiesiog uždega žmonių susimąstymo šviesą. Labai dažnai Goethe primena savo kūriniuose žmogaus prieklausomumą nuo Didžiojo Slėpino galios. O tai labai svarbu žmonėms dabartyje.

Tiesa, tikrai reikšmingi yra tikybiniai mokslai ir apeigos žmonėms paraginti pamąstyti, kas žmogus iš tikrųjų yra, iš kur ir kaip, ir kokia yra jo gyvenimo prasmė ir jo paskirtis. Bet atrodo, kaip kad tie mokslai ir tos apeigos nebeprineina žmonių susipratimą, tarsi žmonės būtų kaip nors apkurtę, apakę ar apsnūdę.

Nuo pat Goethes laikų iki dabarties žmonija vis kiečiau

prisikibo prie daiktųkumo ir kūrėsi iš jo viską, kas naudinga ir kas galinga. Nuo gyvenimo slėpiningumo ji yra visai nusikreipusi. Visai nebeumano, koks tai nuostabumas, kad jie gimsta, gyvena ir miršta ar yra žudomi. Visai nenumano, kad visas gyvenimas yra gubiamas tikrai nuostabaus slėpiningumo. Kalbama todėl, kad žmonės esą nusilpnę į mašinos amžinų.

O kaip tik todėl Goethes pareiškimai yra dabarčiai svarbūs. Savo žodžiais jis ir šių laikų žmonėse įstengia sužadinti dvasinį žmogaus žvilgsnį į žmogaus gyvenimo ir gamtos nuostabumą. Goethe dažnai kalbėdavo, kad viskas yra gubiamas Visuotinės galios, kurs reiškiasi jau augmenimis ir gyvūnais, ale kurs žmogų padarė savo atvaizdu žmoniškame gyvenime ir su savo Meilės galia jį neša ir išlaiko. Goethe kalba ir apie tai, kad žmogaus apsisprendimą turi būti jo sielos atspindžiai, kaip jo siela yra neapsakomo Dievo atspindis. Goethe ragina numanyti Dievo Malonę net vargsmė bei skausmė.

Labai reikšminga ir tai yra,

kad Goethe moteriškame mato tarpininkavimą tarp Gyvybės Teikėjo ir gyvenimo. Todėl kartą tiesiog pareiškė: "Amžinasis moteriškumas mus traukia aukštyn", vadinasi Dievopli. Daug tokių minčių, žinoma yra ir Šventraščiuose, bet žmonės jų nelabai stebi, bet Goethes žodžiai juos įaudina.

O kad jie tūliams ir atrodytų netip svarbiais kaip Šventraščio žodžiai, jie tačiau savo tūriu lyg lengviau pasiekia žmonių numanymą. Iš visa to galėtų ir aiškėti Goethes reikšmė dabartyje. O kad jo dabar prisiminta

visur vadovaujamoje žmonijos dalyje, tiesiog įrodo, kad Goethes dabartiai labai svarbus. Gal atjaušime jo maldingumą iš žodžių, kuriuos jis pareiškė dar jaunas būdamas, tarsi bėgdamas iš gyvenimo viliojimų, gundymų ir skaudinimų. Lietuviškai pasakius, jie šitie:

"Tu, kurs iš dangaus esi, so-pulius visus nutildai, dvigubai nuvargusi, gaives-čiu gausiausiai pildai, ak, aš viso taip atgrisęs! Džiaugties, liūst nemalonul Šventas tilame, eikš, ak, eikš, tad bus ramu".

PR. KOZULIS

ŽMOGUS JŪROJE

Iliuzija

Toli, toli nušvinta krantas užlietas grįžtančios aušros, ir pajūrin sukilę žmonės renkas patikt klajūnų iš audros.

Visi draugai ir artimieji matyti aiškiai rytmečio gaisre; į mus maži laiveliai skrieja išplėtę įtemptas bures.

Tikrovė

Taip manęs nusiminusio žemė nematė po visų pralaimėtų kovų — praeitin žiūrį gėstančios aušros, lyg į sumuštus karo laivus,

kurie grimsta lėtai ir didingai į apmirusias marių gelmes; atitolę nuo žemės laimingos — atitolę nuo kranto — kaip mes.

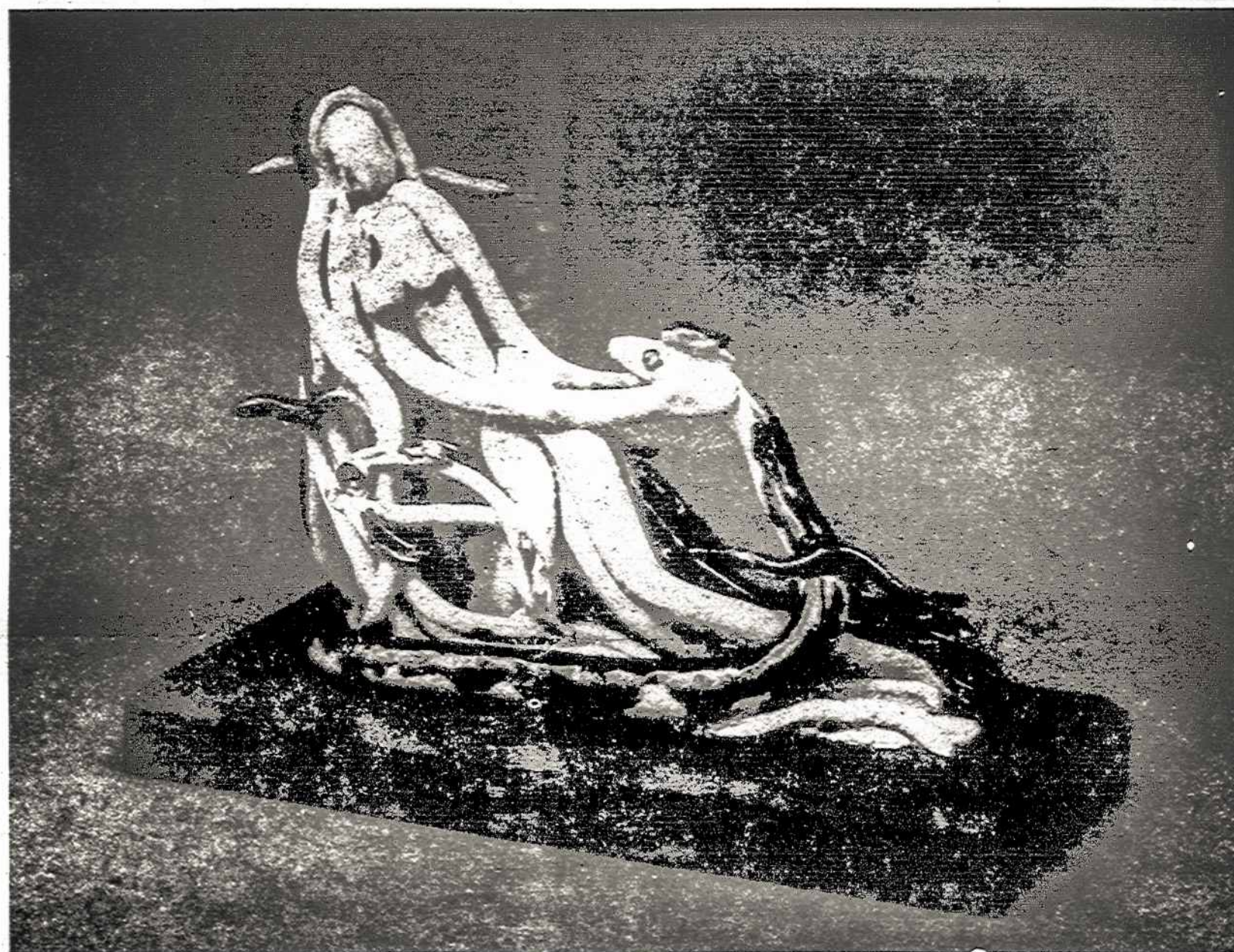
IŠLAISVINTAS ŠUO

Tai buvo prieš daugelį metų, kai vėtros nebuvo taip baisios: ruduo sode plastiškai kratė didelius aukso vaisius.

Pasiėmiau duonos ir širdį, nusilenkiau sodų viršūnėm, paskui dar paleidau nuo virvės pririštą šunį.

Sakau: "Tu po sodą ir daržą, kaip vėjas gali viešpatuoti — tegu tau tik laisvės nevaržo kitos tautos..."

Priplūdo pulkai kareivijos, pagavo šunelį prie vartų... Ir, virvę ant kaklo uždėję, uždraudė loti garsiai...

J. Bakio skulptūra

Iš ciklo "Eglė žalčių Karalienė"

ba. Tiesa, specialiu karaliaus įsakymu ir lietuvių kalba buvo leista vartoti mokyklose ir įstaigose dar 20 m., tačiau tai jau pasilikio tik popieri. Niekas iš vokiečių valdininkų jos jau nebesimokė, nes ir pats švietimo ministeris ir lietuvių skundą 1876 m. atvirai cinikiškai buvo pareiškęs, kad valdžia ištikrųjų yra nusistačius lietuvių kalbą išnaikinti. Taip lietuvių kalba iš viešojo gyvenimo buvo galutinai išvaryta. Ji dar liko daugely bažnyčių ir šeimose, bet ir čia laipsniškai nyko.

Čia suminėtosios valdžios priemonės išplaukė iš bendrojo Bismarkinio Reicho nusistatymo suvokietinti visus valstybės pasienius. Greta kultūrinės lietuvių priešpaudos, buvo tada stengiamasi veikti ir kitomis priemonėmis. Lietuviai buvo vokištinamas kiekviename žingsnyje išėjus iš savo sodybos ribų. Visokiausiomis priemonėmis buvo stengiamasi įj surišti su Vokietija, vokiškėmis sritimis, su vokiškuoju ūkiu ir su vokiškuoju gyvenimu. Valstybė tam nesigalėjo ir pinigų. Jau 1885 m. buvo sudarytas specialus vad. rytų kolonizacijos planas, kurio vykdymui visą laiką buvo skiriamos milijonų sumos.

Mažosios Lietuvos apvokietinimui, kaip matėme didžiausios reikšmės turėjo 18 amž. kolonistai, suvaidinę čia vokiečių daigų vaidmenį, vietos vokiškojo gaivalo bei administracijos

pastangos ir pagaliau centro valdžios politika, pasireiškusi ypač nuo Bismarko laikų. Lietuviškasis gaivalas čia niekam neatrodė patėgus ir niekas nematė, kad jis atsiloikys. Dėlto 1879 m. įkurtoji vokiečių mokslinečių draugija "Litauische Literarische Gesellschaft" savo uždavinį pasistatė ne lietuviškosios kultūros puoselėjimą, bet jos palikimo išsaugojimą. Statuto 1 paragrafas savo tikslą šitaip aptarė: "Surinkti ir išsaugoti mokslui visus kalbos, istorijos, tautosakos ir panašius duomenis, liečiančius Lietuvą ir lietuvius".

Ištikrųjų lietuvių skaičius ir jų apgyvento ploto sienos per tą laiką gerokai susilpnėjo, tačiau jie neišnyko. Priešingai, priešpaudos išsauktas pasipriešinimas tolydžiai ėmė augti ir perėjo net į politinę kovą, o po I Pasaulinio karo į kovą dėl su-sijungimo su Didžiąja Lietuva.

Mažosios Lietuvos lietuvių iš pradžių išleina su peticijomis karaliui. 1879 m. po peticiją surenkama 16.400 parašų, 1892 m. jau 19.000, o 1895 m. — 27 tūkstančiai. Jos, žinoma, vaisių nedavė, bet lietuvių išuodino. Tad 1898 m. jie jau sugėbė praversti savo atstovų Reichstargą. 1903 m. buvo išrinktas pirmas lietuvių atstovas į Prūsų karalijos parlamentą, o po 10 metų buvo jau išrinkti du. Kartu, žinoma, išaugo ir spauda, organizacijos, pavėję visos kultūrinės gyve-

nimas, jau labai susijęs su Didžiosios Lietuvos gyvenimu. O ryšiai ypatingai gyvi užsimegė 1864-1904 m. kai Rusų valdžia Didžiojoje Lietuvoje buvo uždraudusi lietuviškąją spaudą, kai ji buvo čia gaminama padedant Mažosios Lietuvos lietuviams ir slapta gabenama į Didžiąją Lietuvą.

Lietuvių skaičius

Labai suprantama, kad Mažajoje Lietuvoje, kuri 17 amž. dar tebeturėjo grynai lietuvišką charakterį, 18-19 amž. lietuvių skaičius pradėjo labai sparčiai mažėti, o vokiškai kalbančiųjų skaičius augti, lietuviškųjų sodybų priekinė siena ėmė trauktis į šiaurę, o be to, atsirado mišrių plotų. Ypatingai stiprėjo vokiškasis elementas augančiuose miestuose, kuriuose kūrėsi atėjūnai vokiečiai. Lietuviai valstiečiai ir juos mažai teėjo.

Valstiečių baidžiauninkų tarpe dar ir po minėtosios vokiškos kolonizacijos 18 amž. visur daugumą tebesudarė lietuviai. Daugumą jie sudarė ne tik privačių dvarų žemėse, bet ir karališkuosiuose domėnuose, kuriuose anie kolonistai buvo sutalpinę. Mums likusi 1736 m. karališkųjų domėnų statistika rodo, kad pav. Klaipėdos apskrity karališkuose domėnuose lietuviai tebesudarė visą 100%, Tilžės apskrity — 93%, bet Ragainės apskr. jau tik 68%, o Įsrutės vos 52%. Mat

šiose apskrityse buvo daugiau kolonistų įkurdinta.

Šitas sumažėjimas lietuvių procento kaikiurių apskričių karališkuosiuose domėnuose buvo įvykęs grynai dėl vokiškojo elemento dirbtinio įliejimo. Vėlesniais laikais vyko lietuvių vokištinimas. Jo tempą gali paaiškinti 1825-1910 m. vokiečių statistikos duomenys. Pagal juos 12 šiaurinių Rytprusių apskričių 1825 m. lietuvių buvo 35,1%, 1837 — 32,8%, 1852 — 28,9%, 1861 — 24,5%, 1890 — 19,1%, 1900 — 17,7%, 1910 — 14,5%. Tiesa, šitie duomenys nėra visiškai tikslūs, nes lietuviams čia laikomi tik tie, kurie per surašinėjimą pasisakė kalbą vien lietuviškai. Tuo tarpu ta pati statistika rodo gana stambų % tokių, kurie nurodo dvi gimtąsias kalbas. Daugelis lietuvių, jau pramokusių kiek vokiškai, beabejo, savo tėvų kalbą visiškai nutylėjo, nes prisiskyrimas prie tautinės mažumos daugeliu atžvilgių buvo jau nenaudingas. Tačiau ir nebūdami tikri, šie skaičiai rodo aiškų lietuvių kalbos mažėjimą. Šitą reiškinį rodo taip pat ir kiti duomenys.

Lietuvių gyvenamas plotas

Lietuvių kalbos nykimas, žinoma, vyko ne visur vienodai. Per du pastaruosius amžius Mažosios Lietuvos pietų — vakarų sritys beveik visiškai suvokie-tėjo, tačiau šiaurės — rytų da-

lyje, ypatingai glešinėje Nemuno pusėje, t.y. Klaipėdos krašte, iki pat mūsų laikų daugumą gyventojų sudarė lietuviai, nors ir praskiesti atsiradusių vokiškųjų salų.

Taip pav., 17 amž. pabaigoje lietuviškųjų sodybų siena vakaruose ir pietuose ėjo maždaug Deimena — Pregliumi ir Alna, pagal 1719 m. duomenis ji kaikiuriose vietose yra jau pasitraukusi į rytus ir šiaurę. Kraštinės lietuviškos parapijos lietuviškojo masyvo buvo: Labguva, Laukiškės, Petersdorfas, Norkyčiai, Mudžiai, Juodlaukiai, Tremptiai, Darkiemis, Sabinė, Geldupė, Dubeninkai. Anapus šios linijos buvo tik pavienės lietuviškos parapijos. 1848 m. kraštinės lietuviškos parapijos buvo: Labguva, Laukiškiai, Plibiškiai, Norkyčiai, Obeliškiai, Juodlaukiai, Balciai, Darkiemis, Klesoviai, Gavačiai, Tolminkiemis, Dubeninkai. Atseit vokiški kyliai į lietuvišką masyvą buvo per tą 130 m. įsiterpę į rytus nuo Mala-džių ir į šiaurę nuo Sabinės bei Geldupės. Dar po 50 metų, t.y. 20 amž. pradžioje, lietuviškųjų parapijų siena yra nustumta dar toliau į rytus ir šiaurę: prarastas tarpas nuo Labguvos iki Laukiškų ir Milaukių, nuo Norkyčių iki Beržkalnio ir Įsrutės, o taip pat visas Angerupės — Ramintos baseinas su Gumbinė iki pat Pelininkų, Malviškių, Stalupėnų. Pačiu Didžiosios Lietuvos pasieniu lietuviškosios

pamaldos išsilaukė ir šiose srityse.

Lietuvių ir vokiečių santykis 20 amž. pradžioje

Likusiam lietuviškame masyve vokiškasis elementas taip pat buvo pasiekęs nemažų laimėjimų, ypač ryšy su 19 amž. antroje pusėje smarkiai išaugusiais miestais. Visiškai tikslų statistikų mes neturime. Turime kartais net prieštaraujančių duomenų, tačiau visi jie ryškiai rodo lietuviškąjį elementą tebedominuojant paliai Nemuną ir ypač dešiniajame jo krašte. t.y. Klaipėdos krašte. Taip, pav. 1910 m. oficiali valdinė statistika lietuvių rado Klaipėdos apskr. 66%, Šilutės apskr. 53%, o Tilžės apskr. 51%. Nors Ragainės apskr. lietuvių priskaityta vos 22%, tačiau visose 4 apskrityse jų, kartu su dvikalbiais, gauname 49,3%. Tuo tarpu pagal tų pačių metų bažnytinę statistiką tose 4 apskrityse evangelikų lietuvių buvo 53%. Turint galvoje, kad krašte buvusių keletas katalikų parapijų buvo beveik grynai lietuviškos, šios statistikos rodoma lietuvių % tektų pakelti dar bent iki 55 ar 56%. 1912 m. evangelikų bažnytinė statistika visose šiose 4 apskrityse lietuvių rodo 51,9%. Šitą lietuvių procentą labai mažina kaikiuros gausios vokiškos salos ypač miestuose. Išskyrus vien Klaipėdos miestą, bendras lietuvių skaičius pasieka iki 61,1%. Pagal 1910 m. gyventojų surašymo duomenis,

be Klaipėdos miesto, iš 574 gyvenamųjų vietovių lietuvių šiose 4 apskrityse absoliučią daugumą sudarė 389 vietovės. Iš likusių 185 vietovių 91 lietuvių buvo per 25% ir tik 74 mažiau 25%. Vadinasi lietuvių aiški dauguma buvo 67,7% vietovių, o vokiečių aiški dauguma buvo vos 13% vietovių ir apie 20% vietovių buvo su nedidele vokiečių persvara. Jei iš bendro gyvenamųjų vietovių skaičiaus išskirsime ir miestelius, tai lietuviškų kaimų gausime net 74% (389 iš bendro 526 kaimų skaičiaus). Taigi kaimai buvo lietuviški, o miestai ir miesteliai jau žymia dalimi vokiški. Kaimų su vokiška dauguma buvo daugiau Pagėgių apskrity — net 51. Iš viso vokiškų gyvenamųjų vietovių ten buvo 60, tuo tarpu Klaipėdos apskrity jų buvo 21, o Šilutės — vos 12.

Šie pavyzdžiai pakankamai rodo, kad I Pasaulinio Karo išvakarėse dešinysis Nemuno krantas ne tik nebuvo pametęs savo senojo lietuviškojo charakterio, bet jame dar visur tebevyravo ir lietuvių kalba. Tautinio lietuvių sąjūdžio centrai, tiesa, buvo kairiajame Nemuno krante, tačiau, kai 1919 m. Versalio traktatas lietuviškąją sritį dešiniajame Nemuno krante atskyrė nuo Vokietijos, lietuviškasis sąjūdis savo dėmesį sukoncentravo į šią sritį ir 1923 m. pasiekė jos įliejimo ir atsistatčiusį Lietuvos valstybę.

A. Šapoka.

Nenuosekli politika

(Tėviškos Žiburių korespondento New Yorke)

Paskutinėmis savaitėmis mes čia labai šnipais užsiėmė. Judo Iskarjoto tėvynainė Judita įgrikladusią šalį tikrai išdėvė — už tai gavo papildomai 5 ir 15 metų. Išėitų 20, pridėjus dar 10 Vašingtone į uždėtą pereinamąjį metalą — susidarytų 30 metų. Taigi, 28-metė Koplaitė jau tikrai be vyro paliktą. Bet mūsų didelė šalis demokratiška; jos ir bausmės demokratiškos. Tad jei Judith Coplon bus supratyva ir paklusni kalinė — jai jau prižadėta bausmė sumažinti į 8 metus! Kažin kuriam bankui ji laiko laimėtą kapitalą? Gal Maskvoje? O Gubičevs juokiasi su visu Kremliumi iš kažko natūralumo; „New York Times“ gyvė bausmę: ... mes manome, kad bausmė teisinga ir tinkama. 15 metų Amerikos kalėjime yra sunkiai palyginama su diskredituoto šnipu viso amžiaus gyvenimu kalėjime, kuris vadinasi Sovietų Sąjunga“. Taip, kalėjimų paprastais mirtingiesiems, bet ne trečiam sekretoriui sovietų žvalgybos ministerijoje! Amerikiečiai vel užmiršo istoriją. Anna Pauker, Sniečkus ir kt. keletą kartų buvę iškeisti į savus kalinius. Galim būti tikri, kad Gubičevs, jei pats neįrįs į čia kita pavarde, tai bus paskirtas Amerikos skyriaus vedėju MGB ir gaus Lenino ording.

Tačiau faktas lieka faktas — sovietų šnipai nuteisti. JAV visuomenėje pastebimas padidėjęs antisovietinis nusistatymas. Pasipiktinimas dėl Gubičevio paleidimo beveik visuotinis. Vyriausybė jaučia, jog jos politika turės įgauti aiškesnę spalvą. Trumanas, bijojęs, jog jo griežta sovietų atžvilgiu akcija nesulaukų „tautos“ pritarti, galės dabar imtis griežtesnių sprendimų.

Visos šios šnipų sukelto triukšmas labai primena I Pasaulinį Karą. Juk senos knygos ir dar senesni žmonės prisimena, kad prieš Ameriką stojant prieš vokiečius, didžiausios žmonių pasipiktinimą sukėlęs dr. Heinrich Albert, tulas vokiečių šnipas, kuris, pamir-

šęs savo portfelį viename New Yorko tramvajų, atidengė amerikiečių žvalgybai nuostabių dalykų. Netrukus po to Austrijos ambasadorius K. Dumba turėjo būti iš Vašingtono atšauktas. Na, argi istorija nesi-kartoja...

Tik mūsų Achesonas kritikos kasdien vis daugiau susilaukia. Demokratų vadai kongrese spaudžiami kad pats prezidentas perimtų užsienio politikos vadovavimą, nes kitaip — tikras dalykas — respublikonai sekančius rinkimus laimės... O tas amerikiečiams už vis svarbiau. Partijų vadams, kad tik postuose išsilaikyti — o paskui kaip nors suksimės, kad ir tvanas būtų, juk Amerika tokia galtinga! Bet Trumanas turi ką nors daryti, nes „šaltojo karo“ pralaimėjimai ir demokratams žada pralaimėjimą. Dėlto ir kariuomenės išlaidoms pinigų iš kongreso paprašyti nedrįsta. Karinis biudžetas 13.5 milijonų, esamoje situacijoje, tik „lesalams viščiukams“. Tad mes amerikiečiai turime bandyti naujas šnėkas apie tai, kaip „visuotinę ir galutinę“. Ir koks džiaugsmas — Džiugašvilis, paskutiniu pranešimu iš Maskvos, irgi yra pareiškęs, jog trokštas tik amžinos taikos ir stengsis pagerinti gerbūvį Sovietijoje. Trumanas įsivėlė kaip ta višta į pakulas... Jo neryžtingos ir netikros politikos pasekoje Vakarų Europa, išskyrus Angliją, vis garsiau skaukiasi laikyti „neutrality“. Gal tai tik politinis manevras pabudinti amerikiečiams? Juk dar taip neseniai Trumanas buvo pareiškęs, jog amerikiečių pajėgos lengvai susidors su kiekvienu priešu; Johnsonas užtikrino jog „jis į patį pragarą Stalino nupūs“, o gen. Collins šūktelėjo, jog jis su savo dviem divizijomis atrems bet kokią sovietų ataką! Admirolas Shermanas nuromino, kad jo saulėle aktyvios tarnybos laivų be-matant susivarkys su 290 moderniausių sovietų povandeninių. Gi gen. Vandenbergas toks išdidus dėl savo B-36, kurių turis ar ne 40. Tiesa, paskutinė-

mis dienomis kalbama jog didžiulis skaičius užsąndėliuotų B-29 supervirtučių kuo skubiau atgrąžinami į aktyvią tarnybą — kad viso turime 815 atominių bombonešų! Ir čia štai vėl netikrumas — Amerikos vyriausybės štabas negalį tinkamai paruošti savo planų, kai Mr. Achesonas linkęs mandagiai pasitraukti iš visur, prieš porą dienų vykusiai įvertinęs Stalino politiką — „be šūvio jis mus išstums iš visur“.

Visas laisvas pasaulis nekantariai laukia Amerikos politikos posūkio — Achesonas turi pasitraukti! Gana delsimol! Surūpinę „Quo vadis Amerika“ politikai reikalauja akcijos. Senatortus Mc Mahon, pasiūlęs taikos planus, o po jų turėtų perimti Achesono vietą. Tačiau gal Trumanas ras tinkamesnį (ar paklusnesnį)?

Paskutinis Stalino propagandinis pareiškimas, jog jis greitai nenumatys karo leidžia spėti, jog kažkas bręsta... Gal užsities: metus, dvejus. Bet ir tas taip netikra... Kokia gi būtų Jūsų išvada paskaitius šią NYT žinutę.

San Francisco. March 10 (UP)

Sekančio mėnesio pradžioje aplink Hanfordo atominių ginklų įmones išstatytos į jau parengtas pozicijas priešlektuvinių moderniausių pabūklų baterijos.

ALMUS.

Katalikai Čekoslovakijoje

CIP agentūros pranešimu, Čekoslovakijos vyriausybė išleido potvarkį, kad kunigai šaukiami į teismą liudininkais, privaldyti ir toms žiniomis, kurios yra gautos išpažinties metu. Taigi grįžta šv. Jono Nepomuceno laikai. Nesinori tikėti, kad visoje Čekoslovakijoje rastųsi bent vienas kunigas šį potvarkį pildęs.

Ta pati agentūra praneša, kad kaikiurios parapijos esą uždaromos, nes perdaug esą arti viena kitos. „Katalikiškoji akcija“ neretai bažnyčiose per pamokslus replikuojanti, sukel-dama triukšmą bažnyčiose. Kunigams pateiktos smulkios amketos, su daugybe klausimų, ypač akcentuojant klausimą dėl nusistatymo vyskupų ir Vatikano atžvilgiu.

Čekoslovakijos spauda ir radio pradėjo naują šmeižto ir kaltinimų akciją prieš Prahos arkivyskupą Beran. Jis kaltinamas nenoru bendradarbiauti su vyriausybe ir kaip instrumentas vaticaninės akcijos. Katalikų kunigai ir tikintieji, išvykę iš Čekoslovakijos, yra įsitikinę, kad netolimoje ateityje arkivyskupas bus apkaltintas ir teisi-siamas. Svarbiausia priežastis esanti ta, kad kleras nesiduo-dia įtraukiamas į vyriausybės pinkles, nukreiptas prieš tikėjimą ir bažnyčią.

„Patriarchas“ laimina bedievybės tėvą

Vadinamasis Maskvos pravoslavų patriarchas neseniai pasakė kalbą, kurioje tarp kitko kalbėjo: „Šiandieninė Maskva yra taikos ir pažangos švyturys...“

Dievo valia ir sovietinių tautų draugyste šiuo kritišku momentu vadovauja didžiausias veikejas Stalinas, kuris išmintingai vadovauja mums kasdien ir kas valandą — tebus palaimintas jo vardas“.

Tie jau susiprato

Bukarešto Mokslo Akademijos vieno suvažiavimo progromoje buvo šitokios „mokslinių pranešimų“ temos:

Stalinas — pasaulio mokslo galva.

Stalinas — gamtos performavimo teoretikas ir iniciatorius Sov. Sąjungoje.

Stalinas — Lenino tęsėjas socializmo teorijos kūryboje.

Stalinas — mūsų laikų karo genijus.

Stalinas — pasaulio proletariato mokytojas ir įkvėptasis vadovas.

Tuoju matyti, kad Akademių gerom kely ir už „mokslinių nuopelnus“ netrukus turėtų gauti garbės diplomą ar net kokį medalį.

Iš plataus pasaulio

„TAKINGOJI“ RUSIJA

SSSR mėgsta vaidinti „taiką mylinčio avinėlio“ rolę, šaukia, kad JAV norinčios išprovokuoti karą ir tegaminą tiks ginklus. Šiuo reikalu būdingų davi-nių pateikia vienas iš paskutiniųjų „Life“ numerių. Sovietų Sąjungos metinės valstybinės pajamos yra \$65 biliū, o JAV — \$222 biliū. Iš tų pajamų Sovietai ginklavinimui skiria 25%, o JAV — tik 6%. Kovos lėktuvų Sovietai turi 9.000, JAV — 3.300. Transporto ir kitokių lėktuvų Sovietai turi 8.000, JAV — 5.600. Metinė lėktuvų produkcija Sovietuose 7.000, o JAV — 1.200.

Armijai šiuo metu Sovietai laiko 2.600.000 vyrų, JAV — tik 640.000. Pėstininkų ir aviacijos — Sovietai turi 125 divizijas, JAV — tik 9. Tankų Sovietai turi 30 divizijų, amerikiečiai — tik 1. Povandeninių laivų — Sovietai turi 270, amerikiečiai — 74.

Tik jūros paviršiaus laivais JAV yra turtingesnė už sovietus. Jos turi 164 laivus, o Sovietai — 127.

Taigi, kas ruošiasi karui?

Katalikai Kinijoje

Agentūra „Fides“ duoda bendrą vaizdą šių dienų katalikų padėties didžiuliuose Kinijos plotuose: Rytinėje Mandžiurijoje katalikų misijos beveik visiškai sunaikintos. Daugelis misijonierių nužudyti, kiti dingo be pėdsakų, kiti dar kalėjimuose. Vienas kitas dar tebėra didžiuliose miestuose, tačiau tik slapstai teaptamauja tikinčiuosius. Kaimuose jau nėra nei bažnyčių, nei misijų. Centrinėje ir pietinėje Mandžiurijoje misijonieriai turi didesnę laisvę. Mongolijoje padėtis dar geresnė: dar gali veikti katalikų labdarinės įstaigos ir galima religinė praktika. Tačiau mokyklose jau yra privaloma komunistinė programa. Rytinėje ir centrinėje Kinijoje miestuose katalikai mažiau traukiami, bet kaimuose religinis persekiojimas retai pasitaiko. Tuo tarpu pietinėje ir vakarinėje Kinijoje misijonieriai veikia beveik normaliai.

Kinų komunistai be aviacijos

Paskutiniu metu pasaulio spauda daug rašo apie mįslę, kodėl kinų komunistai beveik visai neturi aviacijos naikintuvų ir priešlektuvinės apsaugos. Nacionalistų dvikūja bombarduoja miestus ir kariuomenės telkininius, nesutikdama jokių didesnių kliūčių. Nesuprantama kodėl rusai, poruošę kinų komunistinę net 4 mil. armiją ir ją aprūpinę, neparuošę tinkamai aviacijos. O jau prieš 2 metus Mandžiurijoje buvo įkurti mokomieji aerodromai ir nemažai lėktuvų komunistai paėmė iš nacionalistų kariuomenės. Dėlto dabar komunistų kariuomenės judėjimas galimas tik naktimis. Taip pat tik naktimis traukiniai tekursuoja. Nejaugi Maskvos pagalba jau vien marksizmo-leninizmo propaganda tesireiškia?

JAV bus 50 valstybių

Atstovų rūmai jau yra priėmę įstatymą, kuriais Aljaska pripažįstama 49-ąja, o Havajai — 50-ąja JAV valstybe. Įstatymai perduoti senatui.

JAV atstovybė Vatikane

JAV oficialaus atstovo Vatikane neturi, bet ten buvo prezidento privatus atstovas M. Taylor. Kai šis savo posto atsisakė, sklido kalbos, kad Trumanas kito nebesių ir iš to buvo daroma įvairiausių išvadų. Bet prezidentas jau yra pareiškęs, kad paskirs naują atstovą.

Katalikų Bažnyčios pažanga JAV

Kaip Katalikų Bažnyčia auga narais ir įtaka JAV, parodo paskutinių metų duomenys. 1900 m. čia katalikų buvo nepilni 10 mil., arba 13 proc. visų gyventojų — 74.400.000. 1950 m. katalikų skaičius pakilo iki 26.718.343, kas sudaro virš 18 proc. iš bendrojo 147.900.000 gyventojų skaičiaus. Per pastaruosius 50 m. vyskupų skaičius pakilo iš 188 iki 340, kunigų iš 11.139 iki 43.334; vienuolių vyrų buvo 3.872, dabar 7.312; vienuolių moterų buvo 43.567, dabar 141.606. Tuo pačiu bažny-

čių skaičius paaugo nuo 10.002 iki 20.025. Kun. seminarijų nuo 102 iki 401. Prieš 50 m. kun. seminarijose buvo 4.954 auklėtiniai, dabar 26.215. Dr. Kenedy žiniomis ir vaikų — jaunimo skaičius, kurie mokosi katalikų tikėjimo, labai pakilo: iš 956-784 iki 4.401.524.

Likvidavo lenkų agentūras

Prancūzija ir Belgija tydomis likvidavo lenkų vyriausybės agentūras, per tarpininkus su-pirkinėjusias ir siuntusias Lenkijon arba Čekoslovakijon karines amerikoniškas medžiagas gaunamas dabar arba paliktas po karo. Juos privertė tą padaryti JAV.

Rublis

SSSR pakėlė savo rublio vertę, paskelbdama jį padengtą auksu. Iki šiol 1 rublis buvo lygus JAV 19 centų, o dabar jis bus lygus 25 ct. Paskelbdama rublį padengtą auksu, SSSR jį nori paleisti į pasaulį ir varžybas su doleriu ir anglių svaru.

— Kominformas pasiuntė reviziją į Palestinos kompartijos centrą, kuriame pradėjo stipriai reikštis tautinis šovinizmas Ypaciškai Maskvai įtartinas esąs Palestinos kompartijos sekretorius Mikunas (!)

— ŽENEVA. — Nesantaikos priežastimi Jeruzalėje yra tarp kitko ir jos gyventojų religinis bei tautinis nevienalytingumas. Jeruzalėje oficialiomis 1945 m. žiniomis buvo 100 tūkstančių izraelitų, 65.560 musulmonų arabų, 45.000 krikščionių ir apie 50.000 įvairių kitų religijų žmonių.

— VIENA. — CIP agentūros žiniomis Bukarešto Notre Dame di Sion bažnyčia vyriausybės pareidymu uždaryta. Ji bus paversta kino teatro sale.

— VARŠAVA. — Naujuoju įstatymu Lenkijoje karinė prievola įvesta ir moterims.

— VARŠAVA. — Lenkijoje panaikinta YMCA. Ji perduota naujai organizacijai „Ognisko“, kurią sujungiamos visos jaunimo ir sporto organizacijos.

Hamilton, Ont.

Pranešimas

Kovo mėn. 25 d. 6 val. šaukiamas Hamiltono LB Apylinkės susirinkimas, kuriame bus sprendžiamas salės įsigijimo klausimas ir kiti einamieji reikalai.

Viet: 646 Barton St. E. Lenkų s-gos salėje.

Valdyba.

Lietuviai laimi

Kaip jau buvo rašyta „TŽ“, Hamiltono lietuvių parapijos krepšinio komanda katalikų parapijų varžybose pasiekė puikių laimėjimų ir dabar dalyvauja baigminėse rungtynėse.

Burtai taip jau lemia, kad mūsų šios susitikimo su Holy Family, o St. Patricks (Shamrocks) su St. Johns komanda. Susitikantieji turi sužaisti po dvi rungtynes, laimės, kuri surinks daugiau taškų, nors ir turėtų vienas rungtynes pralaimėtas. Rezultatai parodys šių metų meistrą.

Kovo 6 d. pirmam susitikime su Holy Family vyrais, mūsų kiai veik visą žaidimo laiką veda keletas taškų skirtumu. Bet priešas pėda pėdon įėjai ir į žaidimo pabaigą nepaprastai sparta ir atkaklumu padėję lygina, perimdami iniciatyvą į savo rankas. Padėtis dar labiau pablogėja, kai dėl baudų ir dėl atsarginių stokos, aikštėje lieka tik keturios. Bet laimė, tai jau paskutinės žaidimo minutės ir Loniasko du pilni metimai padėję išgelbsti. Rungtynės baigiamos 48:44 (15:13) lietuvių naudai.

Kovo 10 d., antram susitikime, lietuviai parodo priešui staigmeną. Visose varžybose tai buvo mūsų kiai gražiausias pasirodymas. Jau iš pat pradžių jie perima žaidimo vadovavimą ir vis didėjančiu tempu spaudžia priešą. Ypač puolimo centras ir kraštiniai staigomis pasuotėmis daro meistriškus ėjimus. Tiesiog būna momentų, kai lietuviška publika nespė-

ja nurimti dėl laimėto krepšio, žiūrėk, jau seka kitas. Pirmas kėlinys baigiamas 26:16 lietuvių naudai.

Pradžioje antrojo kėlinio mūsų kiai dar labiau pasitempia ir visą žaidimą perkelia į priešų aikštę. Iš šono stebėtojai gavo si visai skirtingų klasių žaidimo vaizdas. Tądėl ir trečio kėlinio pasiektas rezultatas yra pernelyg skirtingas — 21:8 — mūsų kiai naudai. Į žaidimo galą mūsų kiai apimsta ir tik pasiūnina į priešų metimą atsakyti metimu. Rungtynės baigiasi lietuvių pergale 60:41.

Abiejų susitikimų rezultatai yra labai skirtingi. Reikia manyti, kad mūsų puolimas iš pirmo susitikimo bus gerai išstudijavęs priešų vedamą taktiką ir antram susitikime esamus silpnumus gerai išnaudojęs. Tai bent rodo iš šalto žaidimo perėjimas į staigų žaibinį puolimą. Kita priežastis, kuri antram susitikime leido iškvioti tokią aukštą pergalę, tai buvimas vieno iš geriausių žaidikų, kuris pirmam susitikime dėl darbo negalėjo dalyvauti.

Dėl priešo reikia pasakyti, kad jis nekuriąs atvejais turi pirmumą. Pavyzdžiui, vienu metu, kada mūsų kiai žaidimą veda 25-kių taškų skirtumu, visi nepalūžta ir aikštėje nepasimeta, bet su nemažėjama sparta tęsia žaidimą toliau. Deja, pas mūsų kiai bent praėjo to labai truko. Skandalingas pralaimėjimas St. Stanislaus komandai gali būti ryškus pavyzdys.

Kovo 13-14 d. lietuviai turi paskutinius susitikimus su St. Patricks (Shamrocks) komanda, kuri yra pereitų metų meistras ir šiemet iki šiol eina be pralaimėjimų. Tai yra puikiai susižaidusi komanda ir kaip vienas turi daug pirmumų. Bet imant paskirus žaidėjus, lietuviams atitenka pirmumas. Reikia laukti kietos ir atkaklios kovos.

...Stebėtojas.

Australijos vyskupai tremt. reikalu

Vatikano dienraštis Osservatore Romano, vasario 15 d. spausdino ištraukas Australijos vyskupų pastoracinio laiško, kuris buvo skaitytas pirmą vasario mėn. sekmadienį. Laiškas liečia naujai atvykusius į Australiją emigrantus.

Vyskupai konstatuoja, kad šiandien Australija jau turi virš 8 milijonų gyv. ir kad per sekančius 50 metų galės įvaziuoti apie 20 milijonų. Šio fakto aktyvaus vyskupai reiškia didelio susirūpinimo katalikiškų kulto, švietimo ir labdaros įstaigų išplėtimo reikalu. Tokiu tempu auganti visuomenė pareikalauja didelio jėgų įtempimo iš katalikų bažnyčios. Vyskupai apeliuoja į tikinčiuosius, kviesdami į visapusišką bendradarbiavimą. Laiške rašoma: „Tas viskas reikalauja iš mūsų energijos ir supratimo. Ar gali būti geresnė, Viešpaties suteikta proga išplėsti Jo karalystę šiame kontinente, kuris yra pavadinamas „Sventosios Dvasios Žeme“. Nesuprantami mums Dieviškosios Apvaizdos keliai. Viena yra aišku, kad šiandien Australija yra šventovė, prieglauda ir židyns tūkstančiams senojo pasaulio tremtinių, persekiojamųjų, be pastogės ir be namų. Istorija dar kartą įrodo bažnyčios dieviškąjį charakterį: persekiojama ir spaudžiama viename krašte, ji gražiai atkyla kitame. Ir savo amžina egzistencija ji įgyja naują pasaulį, ko nustos sename. Tūkstančiai naujųjų katalikų ieško naujo židinio ir prieglaudos mūsų krašte, įsitiesia mūsų katalikų broli-

Kristuje skubiai kilnią pagalbą ranką. Mūsų kantrumo, kilnumo ir simpatijos turiai visiems turi būti teikiami neišsamiama Viešpaties vardu ir tenebūna apenktas materialinė parama. Sventasis Tėvas apeliavo į mūsų krikščionišką meilę, į kurio balsą turime duoti atsakymą, kuris atitiktų jo kaip bendrojo visų Tėvo mylinčių širdį. Neribotas kilnumas bus toji šviesa, kuri ves mūsų žmones ir kurs namų židinį po kryžiaus ženklą“.

Toliau vyskupai duoda labai preciziškų patarimų: „Kad būtų palaikoma draugystė ir duodami reikalingi patarimai, kad katalikai lenktyniaudami padėtų tremtiniams, nes jie yra daug išskentėję dėl tikėjimo ir dėl laisvės, kad galėtų čia jaustis kaip šeimoje, kad galėtų kurti savo šeimose jaukią aplinką, patikrintą gyvenimą ir vaikų ateitį. Bendravimas maldoje ir sakramentuose juos dar labiau suartins. Ypač katalikų aktyvas, parapijos, turį parodyti daug nuširdumo juos sveikinti, tetrantis apie jų reikalus, patarti, padėti. Reikią pagerbti atvykusiųjų papročius ir kalbą. Klebonai turį tuojau užmegsti ryšį ir būti pastarę visokiam galimam patarnavimui. Pagaliau pabrėžiama, kad būtų parodytas pilnas švelnumas ir nuširdi meilė. Dievas tikrai nepagalavėjęs turį šiam kraštui, tikėjimo ir bendrosios laisvės, tad iš dėkingumo Dievui tai turį būti daroma.“

Laiškas broliui Lietuvos giriose

(Atkelta iš 3 psl.)

Jūs ten daug išmamot, ką reiškia kanadiškas doleris? Universitetų aukso kasyklose nęjote, nepažinot miškų kirtimo. Sunku bus mūsų vaizbūnams, baigusiems aukštąsias biznio mokyklas Vokietijos DP stovyklose ir išėjusiems praktikoje visuose pasaulio kontinentuose, susišnekėti su jumis — nemokšomis. Turėsim vargo, kol jūs užmiršit rublį su červoncu ir pulsit prie dolerio... Per tą laiką ir dolerio kursas gali nukristi...

Prisipirkimui, išvažiuodamas, prekių natūra, bet ir vėl nesi tikras. Po visų sovietinių reformų nežinau, kokios prekės turės didžiausią pasisekimą. Nusivėsi, sakysime, elektros lempučių, o jūs tenai visi, kad boudžiavos laikais, dar bala-nas žibinat ir apie elektrą gir-dėti nenorit... Arba apsirūpin-si didesniu amerikoniškų cigarečių kiekiu, o jūs sovietinės machorkos reikalausit... Nusi-gabensit porą tonų rūkomo popieriaus, jūs ramiausiai sau ir toliau tabaką suksite į „Prav-dos“ puslapius... Įsikrausit į laivą Kalifornijoje augintų apelsinų — ko gero nei į tą pu-sę pažūrėti nenorėsite ir dū-sausite, kad arbūzų neatevėžm. No, sir. Sunki būsimų vaizbūnų duona... Nei jokio koresponden-cijos ryšio. Turį pasitikėti vien tik aštria savo išmintimi ir vaiz-

būniška nuojauta. O ja, deja, nevisada gali pilnu šimtu nuo-simčių pasikliauti. Antai — bu-vo Vokietijoje tokių vaizbūnų, kurie visą savo kapitalą inves-tavo ne į dolerius ir auksinukus, bet į cigaretes. Išstius sandėli-us cigarečių prisikrovė. Būtų užtekę ir jam ir jo vaikam ir vai-kų vaikam, jeigu jie visi nuo-pat pirmos gimimo dienos prad-ėtų dūmus pūsti. Bet... nelem-tieji nacių palikuoniai vokiečiai ėmė ir pradėjo gaminti ciga-retes, panaikino korteles, ir tų cigarečių vaizbūnų planai sandėliuose supelyjo, o kurie supelyti nespėjo, tuos MP kan-dys sugrauzė.

Taigi, matai, Brolau, mano gyvenimas nėra rožėm klotas. Vargstu, skurstu, galima saky-ti, mirštu nuo rūpesčių. Tau jau nepalyginamai lengviau Lietuvos giriose. Ak, Tu, išvis, rūpesčių nepažįsti. Vienintelis Tavo rūpestis — enkavedistai, o mes stačiai skęstame rūpes-čių klame. Kad taip galėčiau su Tavimi vietomis pasikeis-ti... Deja, kol Stalinas gyvas, tokia biznio transakcija prak-tiškai neįmanoma... Todėl bučiuoju Tau į dešinį ūsą ir tuo tarpu lieku Kanadoje. Per-duok mano linkėjimus lietuviš-kiems pušynėliams ir pasvei-kinink už mane iš savo šautuvėlio kurį nors enkavedistą. Lai-kykis, Brolau!

Tavo Anūpas.

St. Catharines

Organizuojamasi į KLB

KLS St. Catharines skyrius kovo 11 d. sušaukė visuotiną St. Catharines lietuvių kolonijos susirinkimą tikslu persiorganizuoti į Kanados Lietuvių Bendruomenę. Susirinkimą gražiai vedė V. Grabauskienė.

Kaip ir kiekvienas St. Catharines lietuvių susirinkimas nepraeina be triukšmėlio, taip ir šis. Tik, žinoma, neprieita prie Prancūzijos parlamento scenų. Čia apsišaudoma karštesniais žodžiais, akių "žaibais" ir nosyčių paraukimais. O kai gomurėliai išdžiūsta, eina viskas sklandžiai...

Patikėjus, kad vietos LAOK norima sudaryti ne iš veikiančių organizacijų atstovų, bet išrinkti čia pat susirinkime, LAS St. Catharines skyriaus atstovas Vacius Venckus, remdamasis KLB taisyklėmis, reikalavo, kad į LAOK automatiškai įeiti organizacijų skirti atstovai. Jei kurios grupės jų dar neturi, tai gali net šiuo metu išrinkti ir pristatyti. Kitaip tai bus nesiskaitymas su KLB taisyklėmis. Po ilgų ir karštų diskusijų, klausimas išspręstas balsavimu. Buvo nubalsuota LAOK rinkti šiame susirinkime bendrai, nekreipiant dėmesio į jokias organizacijas.

Po to V. Venckus perskaitė LAS vietos skyriaus deklaraciją persiorganizavimo reikalu, o pats nuo savęs karštą kalbą kvietė didžiuosius tautinius uždavinius spręsti vieningai, kaip įpareigoja tėvynės meilė ir kovojančių partizanų liejamas kraujas. Šis susirinkimas tęsėsi St. Catharines vieningumo simboliu.

Į LAOK buvo išstatyta 13 kandidatų, iš kurių balsų dauguma išrinkti: Vanda Grabauskienė — neutr., Vincas Povilčius — KLS, Vacius Venckus — LAS, Adolfas Šetikas — KLS.

DAR GALIMA UŽSISAKYTI ŠIEMS METAMS

MUZIKOS ŽINIAS

"MUZIKOS ŽINIOS" yra vienintelis periodinis žurnalinis, lietuvių tautinės muzikos ir dainos bei liaudies meno žurnalas.

"MUZIKOS ŽINIOSE" šalia žinių apie mūsų muziką, chorų ir ansamblių veikimą, kiekviename numeryje telpa giesmė arba daina su gaidomis parašyta solo balsui arba chorui.

"MUZIKOS ŽINIAS" leidžia Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Vargonininkų Sąjunga, kuriai priklauso veik visi Amerikos lietuviai vargonininkai, daug artistų, menininkų, muzikos ir dainos mylėtojų.

MUZIKOS ŽINIŲ prenumėra metai tik \$1.00, užsienyje \$1.50. Prenumeratas reikia siųsti administratoriui šiuo adresu: Mr. Leonard J. Šimutis, Jr., 6322 So. Chicago 29, Ill. USA. Gi visus raštus tam laikraščiai reikia siųsti šiuo adresu: Mr. Ignas Sakalas, 2056 W. 23rd St., Chicago 8, Ill. USA.

KAZYS ARDAVIČIUS

LIETUVIŠKA UBU SIUVYKLA

Ivairūs užsakymai atliekami pagal naujausias Europos ir Kanados madas. Kainos prieinamos.
828 DUNDAS ST. WEST. TORONTO, Ont.

KIRPEJAI

JONAS JOTAUTAS ir ALBERTAS ŠIAUDINIS

932 Dundas St. W., Toronto, Ont.

— prieš lietuvių bažnyčią —

Kirpykla veikia kasdien nuo 9 val. ryto iki 7 val. vak. Išskyrus pirmadienius. Telefonas: WA 9674

PRITYRĘS KVALIFIKUOTAS LIETUVIS LAIKRODININKAS

STINSON'S JEWELLERY

2186 DUNDAS ST. W. TORONTO

Taiso ir parduoda laikrodžius, žiedus ir visokias brangenybes. — — Garantuotas darbas, prieinamos kainos.

Krautuve atidaryta kasdien iki 8 valandos vakaro.

Sudbury, Ont.

— Kovo mėn. 12 d. įvyko KLS Sudbury skyriaus narių susirinkimas, kuriame buvo aptarti aktualūs KLB reikalai.

— Kovo mėn. 26 d. Kristaus Karaliaus bažnyčios salėje bus rekolekcijos Sudbury ir apylinkės lietuviams katalikams. Ta proga į Sudbury atvyksta kun. Kulbis. Gal būt bus ir kitas lietuvis kunigas iš kitur.

Iš miškų darbų

Padidinus gamybą, Abitibi P. and P. Co Ltd., Sault Ste. Marie Division, Regan Depot, Ont. yra numatys šį pavasarį, kol leis oro sąlygos, dar kirsti popiermalkių.

Priims naujų darbininkų. Pirmenybė — dirbusiems anksčiau Abitibi P. P. Co Ltd.

Dėl sniego dangos ir pavasario rejančio oro darbo sąlygos yra sunkesnės kaip paprastai. Uždario vidurkis — \$8.00 į dieną. Darbas gal tęsis iki balandžio mėn. 15 d.

Kreipiantis (pirmiausia atsiųsti raštu) į Woods Employment office Abitibi P. and P. Co Ltd., Sault Ste. Marie, Ont.

Darbas trumpas — tad tikėtų netolimoje apylinkėje gyvenantiems. Darbo sekmes laidas: čia būti tik miškininkui. Ir dar daug padės, jei būsi tylus, paprastas ir paklausys seniau dirbančių praktiškus patarimų.

Parlamento priimta ir veikia nuo š.m. kovo mėn. 1 d. Unemployment Insurance pašalpa miškų darbininkams (nėliečia B.C. dirbančiųjų).

Sąlygos: jei esi bedarbis iš priėjusies lay off 2, jei esi dirbęs 90 dienų per bet kuriuos 12 mėn. paskutinių 18 mėn. perijode.

Darbdėjas: 1. jei neturi Unemployment Insurance Book. 2. Išnaudojęs kreditus. 3. Anksčiau buvęs atmetas kaip neturėjęs 180 dienų kreditų sudarymų.

Priklauso: 80% reguliarios pašalpos iki balandžio mėn. 15 d. Sekančiais metais pašalpa veiks nuo 1951 m. sausio mėn. 1 d. iki kovo mėn. 31 d.

Reguliari pašalpa yra padidinta.

Kreiptis: į Unemployment Insurance Commission, kuri dažniausia yra prie vietos National Employment Service.

Padidėjęs nedarbas krašte

— P. Petroviene guli ligoninėje. Jai padaryta sunki vidaus operacija. Vienų metų laikotarpyje jai padarytos net šešios operacijos. Ši sunki liga p. Petrovienei palietė ne tik moraliai, bet ir materialiai.

— J. Sagaitis, ilgesnį laiką sirgęs ir gulėjęs INCO ligoninėje, sveiksta ir mano greitai iš ligoninės išeiti. J. V.

palietė ir lietuvių susilpnindamas jų ekonominį pajėgumą. Pradedant nuo pavasario kompanijos, valdžia ir privati asmenys darys kapitalo investicijas į įvairias statybas ir ramonę ne kiek nemažesnes kaip 1949 m. Kas į tuos darbus ateiks — dalinai priklausys ir nuo mūsų pačių organizuotumo.

Išeinant iš to siūlyčiau Centrinę Lietuvių organizacijai nedideliojo organizuoti Darbo Įstaigą, kuri galėtų dalinai padėti išspręsti nedarbo klausimą.

Nuoširdi padėka priklauso seniems Kanados lietuviams, kurie daugeliui naujai atvykusių padėjo surasti darbą taip pat naujiesiems, kurie suranda savo draugui. Bet vien tik tuo reikalus neišsprendžiamas.

Petras Adamonis.

Delhi, Ont.

Rekolekcijos

Kovo 27 ir 28 d., pirmadienį ir antradienį, vakarais 7.30 val. vietos R. Katalikų bažnyčioje Delhi lietuvių kolonijai bus vedamos rekolekcijos — sakomi pamokslai ir klausoma išpažintų. Kviečiama atlikti Velykinę išpažintį, pasirūpinti ligonių ir senelių dvasiniais reikalais.

Kun. V. Rudzinskis.

Metinė vakarienė

Lietuvių Draugiškos Pagalbos klubas kovo 25 d. nuosavoje patalpoje — Hawtrej kaimė — ruošia metinių sukurtųjų vakarienę. Bus gera muzika, taip pat veiks buietas. Pradžią 7 val. 30 min. vakaro. Kviečiame visus kuo skaitlingiausiai atsilankyti.

Rengėjai.

PAIEŠKOJIMAS

Prašau atsiliepti p-lę Mariją Sodaitę arba apie ją žinančius pranešti šiuo adresu: Danutė Valinčiūnaitė, 84 Sanders St. Athol, Mass. USA.

LIETUVIŠKA VARTOTU BALDU KRAUTUVE

J. Dagot — Daujotas

Perka, parduoda ir taiso įvairius senus baldus, permuša minkštus baldus. Atlieka poliravimo ir išbaigimo darbus.

2190 DUNDAS ST. W. Toronto 3, Ont. Tel. LAkeside 2324

AKIU SPECIALISTAS

L. LUNSKY, R.O.

Pritaiko akinius visiems akių defektams. Išdiria akis nervus, kurie dažnai sukelia galvos skaudėjimą ir nervingumą. Kalba slavų kalbomis.
470 College St. W. Toronto Tel. RA 3924

BR. BUKOWSKA, R. O.

AKIU SPECIALISTE

Tikrinu akis ir pritaikau akinius suaugusiems ir vaikams.

Priėmimo valandos: kasdien nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak. Sekmadienis pagal susitarimą 55 St. John's Rd., W. Toronto. (kampas 94 Laws St.)

Tel. LYndhurst 0052

NAUJAS LAIKRODININKAS

Kazimieras Tušis

Taiso vietinių ir vokiškų firmų laikrodžius. Dirbtuv. turi dalių vokiškiems laikrodžiams. Laikrodžiai taisomi greitai, gerai ir pigiai. Prašome kreiptis ir įsitikinti. Atidaryta kasdien nuo 5 — 8 val. p. p.

EUROPEAN WATCHMAKER

827 Queen St. W (priešais Clarendon q-v) Toronto. Tel. EL4521

LIETUVIŠKOS ĮVAIRENYBĖS

Lietuvių draugai

— F. R. Thomson, buv. IRO vadovas Eichstato lietuvių stovykloje, vėliau aukštas IRO valdininkas IRO centre Vokietijoje, dabar dirba Maniloje (Filipinuose). Jis sakydavo: Stengsiuos ilgiau palikti Vokietijoje, kad daugiau galėčiau padėti lietuviams. Dabar iš Filipinų rašo dažnai prisimenęs lietuvių ir, kaip buvęs, paliks lietuvių draugas.

— Tėvas Pelletier, dominikonas prancūzas, prieš karą buvęs Lietuvoje kaip kunigų seminarijos vizitatorius, dabar gyvena Dijone, Prancūzijoje. Jis jau buvo pramokęs lietuviškai. Bet ir dabar sutiktas prisipažinti turįs lietuvių kalbos gramatiką ir kasdien kalbą lietuviškai Marijos maldą už Lietuvą.

— Jurgis Žychowski, lenkų majoras, kilmės nuo Čenstakovo, tremtyje išmoko gražiai lietuviškai. Jo susidomėjimą lietuvių kalba ir kultūra pažadino pulk. A. Andriešis, o susižavėjimą lietuviams apsprendė "Čiurlionio" ansamblis, vadovaujamas Mikulskio. Šiandien jis retas lenkas, kuris visiems viešai skelbia, kad Vilnius priklauso Lietuvai. "Aš nemėgstu tik vienintelio lietuviu — Pilsudskio, kuris, pagrobdamas Lietuvai

Vilnių, padarė mūsų tautos priešais", — sako jis. Be kita ko jis yra didelis katalikas.

— Miss Dorothea Sullivan, Amerikos airė, NCWC atstovė Europoje, vaikų našlaičių emigracijos sekcijos vadovė, pasakojo kartą kalbėjusi su Izabelle Rovaite ir kaip ši asarodama skundėsi, kad lenkai lietuviams pavogę karūną Vytai karūnuoti. Izabelle kalbėjusi pro asaras ir tai padarė jai labai didelį įspūdį. Dabar ji kur tik sutikdama lenką atvirai žeria į akis: "Jūs pavogėt Lietuvos karūną". Kadangi ji mėgiama ir lenkų, tai jie bando jai aiškintis, bet ji tik patvirtina: "O visgi jūs ją pavogėt".

— Allen Backer, teisininkas, buv. amerikiečių teisėjas Vokietijoje, karo metu lakūnas, kilmės lietuvis. Jo tėvas Bakauskas atvykęs į JAV iš Džukijos. Bet svetima aplinka, mokymai ir pareigos jį buvo atitolinę nuo savo tautos. Lietuviškai jis temokėjo kelis sakinius. Sutikęs Vokietijoje lietuvių, jų dažnai lankomas, Allenas pasidaro tikras lietuvis. Jis dar įvairias vyra. Užsiminus apie šeimą, jis sako: "Arba visai nevesiu, arba vesiu tik lietuvių. Mano vaikai kalbės tik lietuviškai". Prisiminus dabartines

Lietuvos kančias ir kovas, Allenas akys sužibėjo, veidas pasidarė lyg metalinis ir jis sako: "Man reikės grįžti po karą į Lietuvą. Aš turiu padėti savo Lietuvai".

Ir žitai Lietuva "garsėja"

Po karo Vokietijoje gyven-tojai taip sumišo, kad sunku patikrinti, kas iš kur kilęs. Daug kas padaro tokius dokumentus, kokie jam patinka. Vieni savo kilmę slepia, bijodami politinio persekiojimo, kiti norėdami antrą kartą vesti, treči norėdami dėti "kilmingųjų" kilimo. Ypač šių pastarųjų daug priviso. "Kilmingųjų" archyvas turi daug darbo, visokius "bajorus" beaiškindamas. Antai Gustav Ferdinand Paulokat iš Įsruties, Plienlaukio kaimo, gavo sužadėtinę Donnauschingene kaip "Freiherr Rolf von Holtum".

Taip pat įdomi grafitės Ber-gen istorija. Ji kilusi iš Lietuvos, iš Pilenų. Jos motina buvo išspanų šokėja. Užėję bolševikai ją deportavę į Rusiją. Bet ji spėjusi į drabužius susisūti briliantus. Jos akyse buvę nužudyti jos tėvai ir sudeginta pils. Nuo to sutrikusi jos atmintis. Bet grafitė buvusi tiek laiminga, kad ištrūkus iš Rusijos ir atsidūrusi Vestfalijoje, Vokietijoje. Pasirodžiusi baliu su balius drabužiais ir savo grafiniais herbais, patraukė net okupacinės britų valdžios paeigūnų susižavėjimą. Tik tas nenaudėlis "kilmingųjų" archyvas" nustatė, kad tokio herbo nėra, o "grafaitė iš Lietuvos" tesanti vienos geležinkelio stoties bufetininkė. Pasaka apie grafitę nutruko pačios gražiausioje vietoje.

— Prieš keletą mėnesių vėl pasirodė pretendentas į Lietuvos sostą. Tai "Bourbon-Condé princas", anis Enghien hercogo, kuris buvęs Napoleono sušaudytas. Jis esąs susitikęs Paryžiuje su turtingais lietuvių emigrantais (ir tokių, maist, dar esą) ir papasakojęs, kad Liudvikas XV esą pažadėjęs jo proseniams Lietuvos karūną. Jis dabar pasiryžęs tas garbingas pareigas prisiimti. Lietuviai jį pripažinę karalium ir davę pinigų. Per Šveicarijos spaudą jis pradėjęs savo akciją, apsigyvenęs ištaigingame viešbutyje, norėjęs vesti turtingą nuotaką. Tačiau vietoj sosto ir jauniosios, princas gavęs 2 metus kalėjimo, nes paaiškėjo, kad jis tėra eilinis tarnautojas, žandaro su-nus.

Lietuvaitėms

Tautiškuose rūbuose portretinės nuotraukos kainuoja tik pusė kainos. Tik ligi balandžio mėn. 5 d.

LUNA foto studijos

575 WELLINGTON ST. W. TORONTO TEL. PL 5717
Palyginus kokybę pigiausios kainos Toronte.

LIETUVIS LAIKRODININKAS

FRANK BOCHULIS

Taiso ir parduoda naujausius įvairių rūšių laikrodžius. Galima išsigyti žiedus, Toronto suvenirus; parduodamos įvairios auksinės ir sidabrinės prekės. Už darbą garantuojama. Kainos prieinamos.

Atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro.

272½ QUEEN ST. W. TORONTO.

PETRAS KAIRYS

MESOS IR VISOKIŲ VALGOMŲ PRODUKTŲ

KRAUTUVE ir VALGYKLA

889 Dundas St. W. Toronto, Ont. — Tel. WA 0062

Visi mieli tautiečiai maloniai kviečiami atsilankyti.

Puikus ir greitas patarnavimas.

Dantistas

Dr. Chas. OKUN

838 Dundas St. W. Toronto (kampas Euclid Ave).
Pirma vakarais pagal susitarimą. Tel. WA 9822.

TORONTO, Ont.

PAMALDOS UŽ KENCIANČIAS MOTINAS

Liet. Kat. Moterų S-gos Toronto skyrius šv. Misijų progą kovo mėn. 25 d., šeštadienį, 9 val. ryto, lietuvių bažnyčioje ruošia pamaldas už geležinės uždangos kenciančių motinų intencija.

Visas mergaites ir motinas kviečiame šiose pamaldose ir bendroje šv. Komunijoje dalyvauti.

Skyriaus Valdyba.

SVARBUS MOKYTOJŲ SUSIRINKIMAS

Ištikus svarbiam ir skubiam reikalui, kovo mėn. 26 d., sekmadienį, 14 val. parapijos salėje kviečiamas Toronto miesto ir apylinkių visų lietuvių mokytojų susirinkimas. Dienotvarkėje informacija apie galimybes dirbti mokytojo darbą Ontario provincijos mokyklose; mokytojų sąrašo sudarymas ir kiti reikalai. Visi mokytojai kviečiami dalyvauti.

LIETUVIAI PARODOJE

Kava 15 d. Metropolitan bažnyčios salėje, 51 Bond St. įvyko tarptautinė rankdarbių paroda, kurioje dalyvavo 27 tautos. Lietuvius atstovavo Liet. Evangelikų sąjungos jaunimo kuopa. Jos valdyba per trumpą laiką surinko tiek gražių ir vertingų eksponatų, kad lietuvių skyriui buvo sunku kam prilygti. Kilimai, juostos, gintaras, medžio drožiniai ir pagaliau dvi grakščios, lietuviškais rūbais lietuvaitės — Irena Šernaitė ir Irena Ulickaitė — traukė žiūrovus.

Rytojaus dieną "The Telegram" tilpo kelios nuotraukos, jų tarpe ir lietuvių I. Ulickaitė su Vyčiu prie lietuviško skyriaus.

Daugiausia šiam pasirodymui trisdešimt dešimt metų pirm. Gytis Šernas ir Povilas Usvaitas padedami J. Podziūno, A. Povilaiciū, J. Bučio, M. Usvaitaitės, M. Zvilutės ir vyresniųjų, k.a. p. J. Preišaičio ir kitų.

FILMA

Šį sekmadienį 4 ir 8 val. pp. parapijos salėje bus rodoma filmas "Bernadetas Giesmė".

IŠNUOMOJAMAS

saulėtas kambarys 1 arba 2 asmenims. 30 Collahie St. (Dundas — Gladstone St. kampas). Tel. LL 7615. Čia pat tramvajus.

TORONTO KULTŪRINĖS DIENOS

Kanados Lietuvių Rašytojų Draugija balandžio 2 d. Toronte šaukia Kanados lietuvių rašytojų suvažiavimą.

Jo progą balandžio 1 d. 7.30 val. vak. ukrainiečių salėje 404 Bathurst St. rengiamas literatūros vakaras. Jį rengia suvažiavimų globojanti TL Meno Mėgėjų Grupė. Programoje dalyvauja suvažiavimo dalyviai iš Toronto, Montrelio ir kt., o be to, tikimasi svečių iš JAV.

Visuomeninei pagėdaujam, TL Meno Mėgėjų Grupė balandžio 2 d., sekmadienį, toje pačioje salėje dar kartą stato P. Vaičiūno 4 veiksmų dramą "Sudrumstoji Ramybė".

Literatūros vakaro pelnas skiriamas suvažiavimo reikalams, o spektaklio — Toronto lietuvių namų statybos fondui.

TORONTO LATVIŲ KONCERTAS

Kovo 16 d. Jarvis Collegiate salėje įvyko pirmasis latvių choro "Daina" koncertas. Choras gausius moteriškus balsus, bet jaučiamas trūkumas vyriškų balsų. Choristės dėvėjo tautinius rūbus.

Pagal programą choras išpildė 10 dainų, kurių kelias, publikai prašant, turėjo kartoti, o pabaigoje dar vieną bysui padainavo.

Bendrai, choras padarė gero įspūdžio, ypač antroji dalis buvo atlikta sklandžiai.

Choro vedėja Erika Freimane scenoje pasirodė kultūringa menininkė, kas duoda pagrindą laukti, kad choras augs ir stiprės.

Kaip svetys solistas koncerte dalyvavo mūsų mėgiamas baritonas Br. Marijošius. Jis padainavo "Latvija" — E. Freimane ir "Gedumas" — A. Kačausko latviškai; "Elegie" — J. Massenet prancūziškai ir "Du Grenadieriai" — Fr. Schubert, vokiškai, o bysui arių iš operos "Trubaduras" lietuviškai. Akompaniavo Ant. Dvarionas. Solistas Br. Marijošius turėjo gražaus pasisekimo, publikos buvo šiltai sutiktas ir scenoje apdovanotas gėlėmis.

M. F. Y.

IŠNUOMOJAMAS KAMBARYS

vienam asmeniui. Leidžiama pasinaudoti virtuve. 570 Dovercourt Rd. Tel. LO 5238. Kreiptis vakarais.

Valst. Operos soliste Pr. Radzevičiute

Pr. Radzevičiūtė scenos karjerą pradėjo Lietuvos Valst. Operos chore kartu lankydama Kauno Muzikos mokyklą, kuri vėliau buvo pakelta į Konservatoriją.

Studijavo žinomas Petrapilio operos dainininkės M. Čerkaškos, o vėliau prof. Vl. Grigaitienės klasėje. Šios mokoma ir baigia Kauno Konservatoriją 1934 m.

Baigusi konservatoriją p-lė Radzevičiūtė gauna vienkartinę Švietimo ministerijos paramą ir išvyksta Italijon. Čia lašina balsą pas prof. Gibaudo, Šv. Cecilijos konservatorijoje.

Lietuvon grįžta dar tais pačiais metais ir sausio 6 dieną, 1935 m., debiutuoja "Fauste"

Margaritos rolėje su Kipru Petrusku, I. Nauragiu, J. Maželiai ir kitais.

— Tai buvo man kaip puiškus sapnas, — sako p. Radzevičiūtė, — kuris dažnai pas mane grįžta, gražiausiais prisiminimais...

Po to prasidėjo tikras scenos darbmetis, surinkęs Pr. Radzevičiūtės repertuarą per 30 operų. Jos mėgiamiausios operos: "Mme Butterfly", "Pajacai" Nedos rolėje, "Pakalnė" Nuri rolėje, "Eugenijus Onieginas" Tatjanos rolėje.

Kelių metų laikotarpį prieš karą, jai teko važinėti užsieny, tai gilinant studijas Italijoje, Prancūzijoje, tai dainuojant radiofonuose, kaip "Radio Paris",

Budapešte, Vienoje, Taline, Rygoje ir kt.

Karo audrai užėjus p. Radzevičiūtė, kaip ir didelė dalis mūsų tautiečių, atsidūrė Vokietijoje.

Pasibaigus karui, ir ji atsidūrė kartu su kitais tautiečiais DP stovyklose. Čia taip pat reikėsi kultūriniam gyvenime, gastroluodama kartu su rašytojais B. Brazdžioniu, P. Babicku, A. Gustaičiu, dainininku St. Liepa, muz. P. Armonu ir akomponiatorium Z. Nomeika. Teko nemažai dainuoti Amerikos ir Prancūzijos kariams.

Bet Vokietijoje ateitis nieko gero nežadėjo ir p. Radzevičiūtė, kaip ir daug kitų, įvairių pašaukimų ir profesijų lietuvių, pasirinko emigraciją Kanadon "domestic" schemeje. 1948 m. birželio 18 d. ji jau Kanadoje, New Brunswick provincijoje.

Pirmiausia pateko pas turtuolius, kurių jai užkrautas sąlygas velio pakeisti ūkio darbas. Čia susipažino su malonia p. M. Lutz, kuri, patyrusi apie p. Radzevičiūtės tikrąją profesiją ir išgirdusi jos balsą, nusprendė mieste surengti jos koncertą.

Koncertas puikiai pavyko, vietinė anglų spauda daug rašė apie lietuvių "Francesca" ir jos tėvynę Lietuvą. Nuo to laiko ji dienomis atlikdavo savo kontraktinį darbą, o vakarais ruošdavosi ir dainuodavo įvairiomis progomis ir giedodavo ir bažnyčiose.

Tokiu būdu neilgai trukus ji turėjo daug bičiulių kanadiečių. Bet ten ji buvo tarp svetimų — negirdėjo lietuviškos kalbos žodžių per 15 mėnesių — o traukė prie savųjų. Ir štai, praėjus rudenį ji atvyksta Torontan.

Iki šiol torontiečiams teko keliais atvejais išgirsti Pr. Radzevičiūtę dainuojant kaip viešąją artistę, koncertuose ar bažnyčioje, bet kovo 26 d. per jos rečitalį torontiečiai turės progos išgirsti gerb. solistę visame jos pajėgume.

Šią sukaktį gerb. solizantė ruošėsi švęsti su savo broliu ir broliene kartu, bet netikėta ir sunki brolienės liga sulaukė jos nuo išvykimo iš Vokietijos, o seserį Pranutę įpareigojo gelbėjimu savųjų iš nelaimės, suteikiant jiems reikiamą paramą gydymuisi.

Rečitalio rengimo komitetas, kurį įeina: Dr. E. Jasevičiūtė, O. Indrelėnė, E. Mankuvienė, S. Pauzulytė, St. Kairys, Dr. J. Kaškelis, E. Garbuzaitė, Vl. Šarūnas, Br. Marijošius, Ant. Dvarionas ir M. F. Yokubynienė — linki solizantei visapusiškai pasisekimo ir kviečia Torontan ir apylinkių lietuviškąją visuomenę rečitalin atsilankyti.

Po programos bus arbatėlė liet. parapijos salėje. Norintieji joje dalyvauti, prašomi registruotis iš anksto pas komiteto narius ar Dr. J. Kaškelio valgykloje.

Rengimo komiteto vardu Koresp.

KIEKVIENĄ SEKMADIENĮ po antrųjų pamaldų Torontan parapijos svetainėje galima įsigyti knygų:

1. Prof. Dr. A. Šapoka, Lithuania through the ages
2. Arch. T. Vizgirda, Vilnius Capital of Lithuania
3. Metraštis 1950
4. B. Brazdžionis, Per pasaulį keliauja žmogus
5. V. Pėteraitis, Liet. — angl. žodynas
6. Popiežių enciklikos ir kalbos ir daug kitų.

LIETUVIAMS ŽINOTINAI

Gerbiamiems lietuviams pranešame, kad Ontario Vyriausybė (Apdraudimo Departamentas) išdavė sveikatos ir nelaimingų atsitikimų apdraudimo atstovai

Dr. Juozui KAŠKELIUI
870 Dundas St. W. Toronto, Ont. Telefonas PL 7060

licenziją užsiimti ir gyvybės apdraudimu. Sveikindami juse pareigose, kviečiame lietuvių gyvybės ir t. t. apsidraudimo reikais kreiptis pas savo tautietį, mūsų atstovą Dr. J. Kaškelį.

The Commercial Life Assurance Company of Canada

MONTREAL, Que.

LOK POSEDŽIAI

Kaip jau mūsų buvo pranešta, šiuo metu LOK svarsto KLB krašto statuto dalį, liečiančią krašto tarybos rinkimus. Kovo 3 d. nutarimas skirtingus KLS ir KLT projektus dėl balsavimų sistemos pateikti viešoms diskusijoms, kovo 10 ir 17 d. posėdžiuose dar nepriimtas vykdyti. Kovo 10 d. posėdyje KLS atstovai pateikė savo galutinai formuluotą projektą, o KLT atstovai pareiškė, kad savąjį dar norį modifikuoti — taisyti. Sekančiame 17 d. posėdyje KLT atstovai atsinešė KLS projekto kritiką, tačiau savojo vėl nepateikė, bet pasiūlytė sekantiems posėdžiams pateikti naują projektą, pagrindu imant KLS siūlymą, įnešdami savas korektvyvas. Jei šis naujasis projektas pasirodys logiškas ir nuoseklios konstrukcijos, galima laukti, kad bus prieita susitarimo ir užvilkinimą žadanti byla bus baigta.

KLS SUSIRINKIMAS

Kanados Lietuvių Sąjungos Montrelio skyrius š.m. kovo mėn. 26 d., tuoj po pamaldų, parapijos salėje šaukia metinį skyriaus narių susirinkimą.

Prašome narius dalyvauti. Valdyba.

IŠPŪDINGA ATEITININKŲ ŠVENTĖ

Kovo 19 — Juozapinių dieną — Montrelio ateitininkai atliks išpažintį ir priėmė šv. Komuniją. Pritaikytą pamokslą pasakė kun. A. Vilkaitis. Per pamaldas giedojo p-lė A. Strigaitė.

Po pamaldų sekė jaukus bendri pusryčiai. Gražių sveikinimų kalbą pasakė klebonas kun. Bobinas, linkėdamas ateitininkams ir tremtyje nenuilstamai kovoti už amžinuosius savo idealus. Kuopos pirmininkas Dr. St. Daukša skaitė išsamią paskaitą apie jubiliejinius šv. Metus ir jų prasmę.

Pobūvio metu šiltų sveikinimų susilaukė vienintelis dalyvių tarpe Juozas — Dr. Sungaila. Svečių tarpe buvo rašytoja Marija Aukštaitė, p-lė M. Arlauskaitė. Paruošė V. ir G. Vaičiūnaitės, K. Toliušis ir kt.

Kuo toliau, tuo daugiau ateitininkų sutraukia darnus būrelis darbas mokamai suderintas su daina ir kt. pramogomis. Po Velykų švenčių numatomas koncertas ir antras pobūvis, kurio metu paskaitą skaitys Dr. J. Paplauskas, pernai išsikėlęs į Ottawos universitetą.

Atsisveikinimo vakarienė

Kovo 12 d. draugų būrelis šv. Kazimiero parapijos salėje ruošė atsisveikinimo vakarienę į Ameriką išvykstantiems Antanui ir Onai Sakalams. Dalyvavo apie šimtas žmonių. Antanas buvo parapijos komiteto

narys ir per dešimtį metų pirminkavo senajai, iš Vilniui Vaduoti Sąjungos persiorganizavusiai, Kanados Lietuvių Sąjungai. Jis palieka gražų vainiką kūrybinių darbų parapijai ir tautai. Atminčiai, jam įteikta sidabrinė taurė su tinkamu įrašu ir lietuviška lėlė. Klebonas J. Bobinas, kun. Vilkaitis, kun. Stankūnas, KLS skyriaus pirm. Balzaras, Vytauto klubo pirminkas D. Norkeliūnas, šv. Onos dr-jos pirmininkė A. Girdauskienė, Dr. E. Andrukaitis, ir kiti pasakė kalbas, kuriose apibūdino Antano asmenį ir veiklą. Meninę programą dalį atliko sesutės Ivaškevičiūtės, p. Adomionienė ir Du Vincukai — Kajeckas ir Bubelis.

— Galutinai apyskaita šv. Kazimiero parapijos tradicinės savo patrono vakarienės pasirodymo yra aukštesnė negu seniau paskelbtai. Aukų naujajai bažnyčiai įplaukė \$1.300, o pelno nuo vakarienės liko \$660. Parapijos istorijoje tokios vakarienės dar nebuvo.

— Parapijos veikėjai planuoja ateičiai Margučių vakarienę — ruošia šv. Onos draugiją; koncertą su vaidinimu — ruošia parapijos choras; Motinos Dieną — ruošia parapijos komitetas ir Joninių vakarienę — ruošia parapijos komitetas.

KLUBO VAKARIENĖ

Juozapinių išvakarėse Montrelio Lietuvių Klube įvyko vakarienė. Kaip paprastai per ankštos klubo patalpos negalėjo sutalpinti visų svečių, išgeria nemažai alučio ir "kietų gerimų", kurių dėka kartais kiek sušvelnėja ir įtemptos kovų nuotaikos dėl vadovybės klube. Lietuvių klubas ir bėra Montrelio vienintelė organizacija, kurioje buriasi visokių pažiūrų žmonės. Kaip ekonominei organizacijai, kuriai "biznis" pirmoje vietoje, tautai visai būtų natūralu, tačiau pastarieji metai klubo veikloje nužymėti aršiais ginčais. Mat, anksčiau klube vyravo "paraudoniųjų" nuotaikos, o nuo praeitų rinkimų viršų įgijo patriotinis socialistinis elementas, priešingas internacionalistiniams vėjui. Reikia tikėtis, kad palengvą tie ginčai išsilygins ir klubas taps svarbiausiu Montrelio lietuvių kultūrinio gyvenimo centru.

Jau ir dabar klubas turi p. Piešinos vadovaujamą chorą, šokiams lietuvišką orkestrą, tūkstanties narių pašalpinę draugiją ir kt. Ypatingus nuopelnus Lietuvių Klubo veiklos plėtime reikia priskirti p. D. Norkeliūnui, didelio takto ir labai tolerantiškam visuomenininkui.

Pr. R.

IŠNUOMOJAMAS

kambarys 1-2 asmenims su pilna teise naudotis virtuve. 1286 Valiquette St., Verdun.

Susirgus kreiptis į

YARMEY CLINIC

slavų Medicinos klinika, vadovaujama Dr. W. I. Yarmey
314 Bathurst St. Toronto, Ont. Tel. KL 7146

ATIDARYTA NAUJA LIETUVIŠKA UŽKANDINĖ

YAREK'S DELIKATESSEN

1330 DUNDAS ST. W. Kampas Rusholme St. Tel. ME 9347
Maistas gaminamas lietuviškai iš aukščiausios kokybės ir šviežių produktų.

Mielus tautiečius kviečiame atsilankyti. Žemiausios kainos. Ateikite, pamatysite, įsitikinsite.

Atidaryta nuo 6 val. ryto iki 11 val. vakaro.

Kviečiami nuolatiniai valgytojai U. A. CAGARAI

KRIMINALINE AR CIVILINE BYLA?

MES SUTEIKIAME JUMS

TEISINĖ — KALBINĖ PAGALBA

Surandame geresnį darbą. Tarpininkaujame namus perkant ir parduodant. Parūpiname paskolą ir apdraudą. Atstovaujame įstaigose ir įmonėse. Sudarome dokumentus bei patvirtintus vertimus. Giname lietuvių interesus Kanadoje ir kituose kraštuose. Jums patarnavimus atlieka teisininkai ir kalbininkai, studijavę S. Amerikos bei Europos universitetuose

JONAS JUŠKAITIS

108 St. George St., Toronto, Ont., Canada. Tel. KI 1494
Skyrius: 750 Dundas St. W., Toronto. Tel. WA 0006

"Sudrumstoji Ramybė" Delhi

Toronto Lietuvių Meno Mėgėjų Grupė stato Petro Vaičiūno 4-rių veiksmų dramą "Sudrumstoji Ramybė". Spektaklis įvyksta balandžio mėn. 22 d., šeštadienį, 8 val. vak. Delhi mieste, High School auditorijoje.

Tilsonburgo Lietuvių Ūkininkų Klubas.

DEMESIO!

Norėdami pirkti ar parduoti namus, ūkius, viešbučius kreipkitės į

FRANK PSZON

REAL ESTATE & BUSINESS BROKER

762 Dundas St. W. (prie Bathurst g.)

Telefonai:

Istaigos: AD 3588

Buto: LA 9458

Didžiausias pasirinkimas lietuvių apgyventam rajone. Čia jūs susikalbėsite savo gimtąja kalba, rasite mandagų ir sąžiningą patarnavimą.